

NESTNIK

Letnik XXI.

Celovec, petek, 30. september 1966

Štev. 39 (1270)

Domovina Avstrija

keje je tvoj praznik?

Le še pičli štirje tedni nas ločijo od 26. oktobra, ki naj bi ga v bodoče vsako leto obhajali kot državni praznik Avstrije. Toda še vedno ni uspelo najti rešitve, da bi bil ta »praznik« tudi v resnici praznik — namreč dela prost dan, ki bi ga lahko slovesno obhajali vsi državljani naše države.

Kdor je v minulih tednih zasledoval živahne razprave okoli državnega praznika, je nehoti dobil vtis, da gotovi krogi v Avstriji nekoliko čudno pojmujejo domovinsko in državno zavest. Vsi sicer zagotavljajo, da so za poseben državni praznik, kakor ga ima verjetno že vsaka država širom po svetu. Toda čim je bilo govora o tem, da je praznik šele tedaj pravi praznik, če je dela prost dan, so se oglasili zastopniki podjetnikov in zapeli svojo staro pesem o »napetem gospodarskem položaju«. Temu mnenju se je pridružil tudi kancler dr. Klaus, ki je tarnanje gospodarskih krogov podkrepil še z argumentacijo, da je avstrijsko gospodarstvo vsled lanske in letošnje poplave utrpelo tolikšno škodo, da ne more nositi obremenitve, ki da bi jo povzročil nov praznik. Ker pa Avstrija le ne more še naprej ostati brez posebnega državnega praznika, se je torej začelo naravnost komično in hkerati žal tudi tragično iskanje salomonске rešitve, katere naj bi zagotovila, da bi bil državni praznik v resnici praznik in dela prost dan, kljub temu pa podjetnikom ne bi bili povzročeni novi izdatki.

Ne glede na to, ali in v kakšni obliki bo uresničena predvidena zamenjava enega dosedanjih praznikov za novi državni praznik, se je treba ob tem problemu zamisliti globlje. Treba je namreč v prvi vrsti postaviti vprašanje, kakšnemu namenu naj bi služil državni praznik. Mnenja smo, da mora predvsem služiti utrjevanju domovinske in državne zavesti, saj je prav ta zavest najboljše jamstvo za obstoj svobodne neodvisne in demokratične republike Avstrije. Ta svoj namen pa bo dosegel le tedaj, če ga bo zavestno praznovalo celotno avstrijsko ljudstvo brez razlike političnega prepričanja in socialnega položaja.

Da ta zavest res še ni dovolj utrjena v vseh plasteh avstrijskega ljudstva, zgovorno kaže ravno sedanje pričkanje okoli državnega praznika, ki je na najboljši poti, da se izrodi v neresno licitiranje, kdo je boljši Avstrijec in kdo ima večje zasluge za domovino. Delavcu in nameščencu pri tem gotovo ne gre za to, da bo imel v letu en dan več, ko mu ne bo treba delati; saj končno mora z delom svojih rok in svojega uma pridelati tudi tisti denar, ki mu ga delodajalec odšteje za dela proste dneve v letu. Torej je povsem zgrešeno zatrjevanje, da bi uvedba posebnega državnega praznika zahtevala žrtve samo od podjetnikov. Če v tem primeru že res mora biti govora o kakšnem bremenu, potem ga gotovo vsaj v enaki meri nosi tudi delovni človek, ki je bil v vsej zgodovini pripravljn doprinesati žrtve.

Vendar v vprašanju državnega praznika ne gre toliko za »žrtve« enih in drugih, marveč gre predvsem za pripravljenost vseh državljanov, da določen dan v letu še prav posebno obhajajo v duhu pripadnosti in zvestobe državi, ki je njihova skupna domovina. Zato bi bilo treba hitro napraviti konec sedanjemu prerekanju in mešetarnjenju, ki prav gotovo ne koristi utrjevanju skupne državne zavesti, temveč nasprotno le še pogloblja nezaupanje med posameznimi interesnimi skupinami.

Da hitro najdejo čim bolj ustrezačo rešitev, so pristojni činitelji dolžni zlasti mladini, ki se iz dejanj sta-

Od zasedanja Zdrženih narodov

pričakuje svet pobude tudi za mir v Vietnamu

Prvih deset dni letošnjega zasedanja glavne skupščine Zdrženih narodov je minilo v znamenju urejanja raznih organizatoričnih formalnosti, med katere spada izvolitev predsednika in drugih funkcionarjev ter izglasovanje dnevnega reda. Za predsednika 21. skupščine OZN je bil soglasno izvoljen predstavnik Afganistana pri Zdrženih narodih Abdul Rahman Pazhwak, mesta predsednikov posebnih odborov pa so zasedli zastopniki držav iz vseh celin. Po daljših razpravah in dodatnih predlogih je bil sprejet končni dnevni red, ki obsega skupno 96 točk. Na začetku zasedanja pa se je povečalo tudi število članstva, ko je bila Gvajana sprejeta za 118. člana OZN.

Že dejstvo, da obsega dnevni red letošnjega zasedanja 96 točk, dovolj jasno kaže, da bo delo skupščine pestro in zanimivo, v marsikaterem vprašanju pa razprava gotovo tudi ostra. Mnoga vprašanja, o katerih so razpravljali že na prejšnjih zasedanjih, so znova na dnevnem redu in je tudi tokrat le malo verjetnosti, da bi prišli za korak dalje. Pomisliti je treba samo na vprašanje razorožitve, na problem kolonializma in rasizma, na kočljivo vprašanje kitajskega predstavništva v OZN itd. Živahno razpravo pa je pričakovati tudi o če-

škoslovaškem predlogu glede prepovedi vmešavanja in uporabe sile v mednarodnih odnosih ter spoštovanja pravice narodov do samoodločbe, da niti ne omenjamo vietnamskega problema.

Vietnamsko vprašanje sicer ni na dnevnem redu skupščine, vendar so že prve izjave posameznih predstavnikov pokazale, da bo ravno Vietnam eden izmed osrednjih problemov letošnjega zasedanja. Razumljivo bo vsaka razprava o tem vprašanju posebno neprijetna za Ameriko, zato je ameriški predstavnik pri OZN Goldberg že v svojem prvem govoru skušal ustvariti vtis, kakor da ukinitve sovražnosti ne bi bila odvisna od ameriške vlade. Da pa Ameriki s takimi poskusi ne bo uspelo prikriti svojega očitnega

JUŽNA TIROLSKA:

Italija ugotavlja

DA STOJJO ZA TERORISTIČNIH AKCIJAMI VISOKI ZAHODNONEMŠKI FUNKCIONARJI

Doslej najostreje očitke na račun zahodnonemških krogov v zvezi s teroristično aktivnostjo na Južnem Tirolskem vsebuje poročilo, ki so ga sestavile razne italijanske ustanove, med njimi tudi vojaška obveščevalna služba. V tem poročilu je namreč brez olepšavanja ugotovljeno, da za zločinskimi atentati in atentatorji stojijo vodilni predstavniki Zahodne Nemčije, ki pod plaščem raznih kulturnih in drugih organizacij skrbijo za vezbanje teroristov ter dajejo potrebna denarna sredstva. Glavni predstavniki te dejavnosti so v poročilu navedeni imensko, med njimi je poleg številnih poslancev tudi eden sedanjih bonskih ministrov.

Na povezavo med neonacističnimi organizacijami v Zahodni Nemčiji in terorističnimi skupinami, ki organizirajo in opravljajo atentate na Južnem Tirolskem, pa je med južnotirolsko razpravo v italijanskem senatu opozoril tudi notranji minister Taviani. Pri tem je izrecno ugotovil, da zahodnonemške oblasti dovoljujejo gibanje teroristov.

rejšje generacije uči, kako naj bo tokrat, ko bo sama stopila na vodilne položaje, nadaljevala delo v korist skupnosti. Če bodo današnji vzori slabi, potem pač tudi od mladine ne moremo pričakovati, da bi bila boljša. Spričo važne vloge, ki jo lahko odigra državni praznik, naj bi bilo torej to vprašanje eden izmed preskusnih kamnov, ob katerem bi se izpričala takešna zrelost avstrijske zavesti, da bi lahko služila kot zgled generaciji jutrišnjega dne.

Erhard praznih rok iz Amerike

Zahodnonemški kancler Ludwig Erhard je bil te dni na obisku v Ameriki, kjer je imel razgovore s predsednikom Johnsonom in drugimi vodilnimi predstavniki ameriške vlade.

Pri teh razgovorih je šlo za vrsto vprašanj, o katerih obe državi že dalj časa skušata najti sporazum, ki bi bil sprejemljiv za obe strani. Predvsem pa gre za določene želje bonške vlade, ki se čuti zapostavljeno zlasti v vprašanjih obrambne politike Atlantskega pakta. Tako si Zahodna Nemčija vztrajno prizadeva, da bi postala »enakopravna« tudi pri atomski obožitvi atlantskih sil, na drugi strani pa bi rada dosegla znižanje prispevkov, ki jih mora plačevati za vzdrževanje zavezniških vojaških edinic na njenem ozemlju.

Toda Erhard se je iz Amerike tudi tokrat vrnil praznih rok. Kakor je bil razmeroma hladen že sprejem, ki so mu ga priredili ob prihodu v Washington, tako so se Johnson in drugi ameriški politiki izkazali v razgovorih povsem nepopustljivi. Niti v enem samem vprašanju Erhard ni dosegel zaželjenega uspeha in je moral ob povratku priznati, da med razgovori ni uspelo odstraniti nesoglasij, ki glede teh vprašanj vladajo v stališčih Amerike in Zahodne Nemčije.

Spričo tega neuspeha napovedujejo politični opazovalci Erhardu »najtežje obdobje« v času njegovega vladanja. Čakajo ga namreč številne notranjepolitične težave, ki jih je nameraval prikriti z »uspehom« svojega obiska v Ameriki, kar pa mu ni uspelo.

vmešavanja v notranje zadeve vietnamskega ljudstva, kažejo komentariji na Goldbergov govor, ki soglašajo v tem, da so bile njegove izjave sicer lepe, vendar povedal ni ničesar novega.

Vsekakor pričakuje javnost od letošnjega zasedanja OZN pozitivne pobude tudi v vietnamskem vprašanju, ki trenutno predstavlja največjo nevarnost za mir v svetu.

Danes se odpro vrata v berlinski kaznilnici Spandau

Kakor smo pred nedavnim poročali tudi v našem listu, poteče danes dvem glavnim nacističnim vojnim zločincem, katerim je sodilo mednarodno vojno sodišče v Nürnbergu, dvajsetletna zaporna kazen. To sta nekdanji vodja Hitlerjeve mladine in poznejši gauleiter na Dunaju Baldur von Schirach ter nacistični minister za vojno proizvodnjo in obožitev Albert Speer. Oba bosta danes izpuščena na svobodo in v kaznilnici Spandau bo ostal le še Hitlerjev »namestnik« Rudolf Hess, katerega je nürnberško sodišče obsodilo na dosmrtno ječo.

V tej zvezi je gotovo zanimiva izjava, ki jo je te dni podal nekdanji namestnik glavnega tožilca na nürnberškem procesu, ameriški pravnik dr. Robert Kempner. Dejal je namreč, da bi se takratne sodbe glasile drugače, če bi že tedaj imeli na razpolago tisto dokazno gradivo, ki je znano danes. Posebej o Schirachu, ki bo danes postal spet svobodni človek, je Kempner poudaril, da takrat samo zaradi pomanjkanja dokazov ni bil obsojen na smrt, medtem ko je zdaj podrobno znana njegova krivda za zločine, ki jih je zagrešil kot dunajski gauleiter.

Visoki obiski v Jugoslaviji

V zadnjih tednih se v Jugoslaviji vrstijo obiski visokih predstavnikov raznih držav, kar znova potrjuje važno vlogo, ki jo igra sosedna država v mednarodnih prizadevanjih za utrditev miru in enakopravnega sodelovanja med narodi.

Po nedavnih obiskih norveškega kralja Olafa V. in francoskega zunanega ministra Couva de Murvilla je bil prejšnji teden na obisku v Jugoslaviji generalni sekretar CK KP Sovjetske zveze Leonid Brežnjev. S predsednikom SFR Jugoslavije Josipom Brozom Titom in drugimi predstavniki je sovjetski gost razpravljal tako o jugoslovansko-sovjetskih odnosih kakor tudi o aktualnih mednarodnih vprašanjih. Ob tej priložnosti je bila poudarjena potreba po nadaljnjih prizadevanjih za utrditev miru na svetu, posebej pa obsojen ameriški napad na Vietnam.

Ta teden je na uradnem obisku v

Jugoslaviji predsednik državnega sveta Vzhodne Nemčije Walter Ulbricht, ki s tem vrača lanski obisk predsednika Tita v Berlinu. Že ob prihodu v Beograd je poudaril, da ima nemško ljudstvo v boju za ohranitev in utrditev miru posebno odgovornost, kajti že dvakrat v tem stoletju sta se z nemškega ozemlja začeli rušilni svetovni vojni. »Na podlagi tega smo se naučili, da je na nemških tleh potrebna politika miru in demokracije in da je treba premagovati reakcionarne militaristične tradicije.«

Prihodnji teden bo prispel na obisk v Jugoslavijo predsednik Alžirije Huari Bumeden, v drugi polovici meseca pa bo predsednik Tito odpotoval v Indijo, kjer se bo 21. oktobra sestal s predsednico indijske vlade Indiro Gandhi in predsednikom Združene arabske republike Naserjem.

Eichmannov transportni šef spet pred sodiščem

Novak sodeloval tudi pri izseljevanju koroških Slovencev

Pred porotnim sodiščem na Dunaju se ta teden odvija nov proces proti enemu najožjih sodelavcev zloglasnega Eichmanna — Franzu Novaku, ki je zaradi svoje dejavnosti med zadnjo vojno dobil ime »transportni šef hudiča«. Danes 54 let stari Franz Novak, doma iz Wolfsberga, je bil v dobi nacizma kot SS-Hauptsturmführer pri glavnem stanu nacistične varnostne službe odgovoren za brezhibni potek transportov stotisočev žrtv v koncentracijska taborišča.

Zaradi te dejavnosti, ki več ali manj pomeni so-krivdo za umor milijonov nedolžnih žrtv, je bil Novak leta 1964 obsojen na osem let ječe. Toda avstrijsko vrhovno sodišče je to obsodbo razveljavilo — ne na zahtevo tožilca, ker je bila izrečena kazen nerazumljivo nizka, marveč na zahtevo branilca, ki se je skliceval na formalnopravne pomanjkljivosti v poteku prvega procesa. Tako je prišlo do ponovne razprave in javnost z največjim zanimanjem pričakuje, kako bo sodišče odločilo tokrat, saj je znano, da je prva sodba izzvala silno ogorčenje širom po svetu.

Kakor že med prvo razpravo, se Novak dela nedolžnega tudi zdaj in skuša dokazovati, da sploh

ni vedel, kaj se dogaja z ljudmi, ki jih je kot vesten »prometni šef smrti« dan za dnem pošiljal v taborišča. Pravi, da je bil le navaden uradnik, ki niti slutil ni, kaj pomeni Eichmannova »dokončna rešitev« židovskega vprašanja. Povsem drugačno sliko svojega nekdanjega šefa pa je sodišču podala bivša uslužbenka v Novakovem uradu, ki je povedala, da Novak nikakor ni bil podrejen »uradnik«, marveč je samostojno odločal in dajal povelja, poleg tega pa sestavljal tudi odloke, ki jih je Eichmann potem samo še podpisal.

Med razpravo je bilo govora tudi o sodelovanju Novaka pri izseljevanju koroških Slovencev. Toda tudi v tem vprašanju se dela Novak nedolžnega in zatrjuje, da je »samo iskal taborišče, kjer so bili Slovenci koncentrirani...« Morda bo lepega dne celo trdil, da je slovenske izseljence odpeljal na »okrevališče«!

Kakšno sodbo bo izreklo sodišče proti Novaku zdaj? Široka javnost pričakuje, da ne bo spet takšna, ob kateri bi morali resno podvomiti v pravno ureditev Avstrije, kot je bil to žal primer že pri neštetih procesih proti nacističnim zločincem.

OD 1. DO 9. OKTOBRA V GRAZU:

Jesenski mednarodni sejem 1966

z udeležbo 1500 razstavljalcev iz 24 držav

Kakor smo v našem listu kratko poročali že minuli teden, bo v Grazu od 1. do 9. oktobra letošnji jesenski mednarodni sejem, na katerem bo sodelovalo okoli 1500 razstavljalcev iz skupno 24 držav. Kot že letošnji spomladanski sejem, tako bo tudi jesenska sejemska prireditev potekala v znamenju 60-letnega jubileja te najstarejše sejemske ustanove v Avstriji. Graški sejem je bil namreč ustanovljen 29. septembra 1906, in sicer se je razvil — podobno kot koroški sejem — iz nekdanje štajerske deželne razstave, katere začetki segajo že najmanj sto let nazaj. Iz teh razmeroma skromnih začetkov je zrastle velika mednarodna sejemska prireditev, ki vsako leto dvakrat — spomladi in jeseni — pritegne na stotisoče obiskovalcev od blizu in daleč in na kateri redno sodelujejo mnoge države iz vseh delov sveta.

Naj za ilustracijo navedemo, da ima graški sejem na razpologu 140.000 kvadratnih metrov razstavišča, kjer je bilo doslej zgrajenih 20 hal in 13 paviljonov, katerih skupna površina znaša 40.000 m². Kljub temu pa sejemski upravi ne povzroča težav pritegnitev zadostnega števila razstavljalcev, marveč je nasprotno v skrbeh zaradi tega, ker primanjkuje prostora. V prihodnjih letih bodo morali zato na sejmističu zgraditi nove objekte in misliti na razširitev sedanjega razstavišča.

Že teh nekaj podatkov nam jasno pokaže, kakšno zanimanje vlada za vsakoletne sejemske prireditve v Grazu. Letos se bo število sodelujočih držav znova povečalo in bo skupno število inozemskih razstavljalcev znašalo 404. Enajst držav se bo predstavilo s kolektivnimi razstavami v tako imenovani „Hali narodov“, ostale države pa bodo zastopane s posameznimi podjetji, ki bodo razstavljala na splošnem sejmu.

Graški sejem uživa sloves kot največji avstrijski sejem železnine in gradbenega gospodarstva, zastopane pa so tudi druge gospodarske panoge, tako da nudi zanimiv pregled vsestranske gospodarske zmogljivosti. Zelo obširen je kmetijski del, ki obsega razstave kmetijskih strojev (s predvajanjem) in pridelkov ter živine. Veliko zanimanje pa bodo vzbujale tudi posebne razstave: inštitut za gospodarsko pospeševanje štajerske trgovinske zbornice se bo predstavil z razstavo „Storilnost za vse — gospodarsko pospeševanje danes“; štajerska kmetijska zbornica bo pripravila razstavo „Sadje zelenjava in cvetje“; posebna privlačnost vsakoletnega graškega sejma je razstava, po-

svečena otroku, ki bo tokrat prirejena pod naslovom „Štajerska otroška soba“; nadalje je treba omeniti razstavo „Moderna embalaža“, tekstilij z modernimi revijami ter „Kuhinjski raj“. Razumljivo posveča graški sejem veliko pozornost tudi tujskemu prometu, posebnost svoje vrste pa je vinska razstava, ki bo posredovala izbrane vrste vin iz Avstrije, Jugoslavije, Francije, Grčije, Južne Tirolske in Madžarske.

Predaleč bi vodilo, če bi hoteli naštevati vse najrazličnejše panoge, ki bodo zastopane na sejmu. Pač pa je treba omeniti, da je sejem vzorno urejen tudi glede stroge razdelitve posameznih panog, tako da

obiskovalcu ni treba iskati določenih predmetov širom po razstavišču, marveč jih ima združene na enem mestu, kar mu omogoča boljšo primerjavo in izbiro. Poleg tega pa so okoli vsake hale urejeni lepi vrtni nasadi, ki nudijo možnost počitka, medtem ko številni gostinski obrati skrbijo za vsestransko pogostitev.

Kot jugovzhodni sejem Avstrije vzbuja graška sejemska prireditev veliko zanimanje tudi v sosednih deželah, med katerimi zavzema prvo mesto Jugoslavija, ki ima v Grazu svoj največji stalni paviljon v Avstriji sploh. Na jesenskem sejmu bo sodelovalo okoli 100 jugoslovanskih podjetij iz Slovenije in Hrvaške, iz Jugoslavije pa pričakujejo tudi množičen obisk. Že na spomladanskem sejmu so našli 35.000 jugoslovanskih obiskovalcev, zdaj pa jih bo verjetno še za nekaj desetisoč več.

Tudi skupno število obiskovalcev, ki jih je bilo spomladi 365.000, se bo po vsej verjetnosti na jesenski prireditvi še povečalo. Graški sejem z vstopnino 10 šil. je namreč še vedno najcenejši sejem v Avstriji.

Gore premoga neprestano rastejo

Avstrija spada med tiste dežele Evrope, katerim bodočnost premogovnikov povzroča vedno večje skrbi. Novi viri energije potiskajo premog čedalje bolj v ozadje, kar ima za posledico vedno manjše povpraševanje in se morajo uprave premogovnikov že zelo resno baviti z vprašanjem, kam z odvisnimi zalogami premoga. Tako v državnem kot tudi v deželnem merilu so bili za reševanje tega problema postavljeni posebni odbori, kljub temu pa je malo izgledov, da bi uspelo najti izhod, ki bi bil zadovoljiv v obeh smereh: namreč da bi zagotovili nadaljnjo zaposlitev prizadetih rudarjev, hkrati pa našli tudi interese za ogromne gore nakopanega premoga.

sicer v Zeltwegu, Voitsbergu in Št. Andražu, kjer povsod rastejo gore premoga, tako da stoji ÖDK pred vprašanjem, ali bo sploh še mogla izpolnjevati pogodbe, ki jih je sklenila s premogovniki za dobavo premoga. O resnosti položaja pričajo naslednji podatki: že ob koncu minulega leta so zaloge premoga omenjenih treh elektrarn dosegle 1,2 milijona ton, medtem ko v prejšnjih letih niso znašale niti 600.000 ton; do konca letošnjega avgusta pa so te zaloge narasle celo na 1,8 milijona ton, tako da so prenapolnjeni že vsi skladišni prostori. Zaloge premoga v Zeltwegu so 15. septembra znašale 405.000 ton (za 96.000 ton več kot istega dne lanskega leta), v Voitsber-

Učinki gospodarske reforme

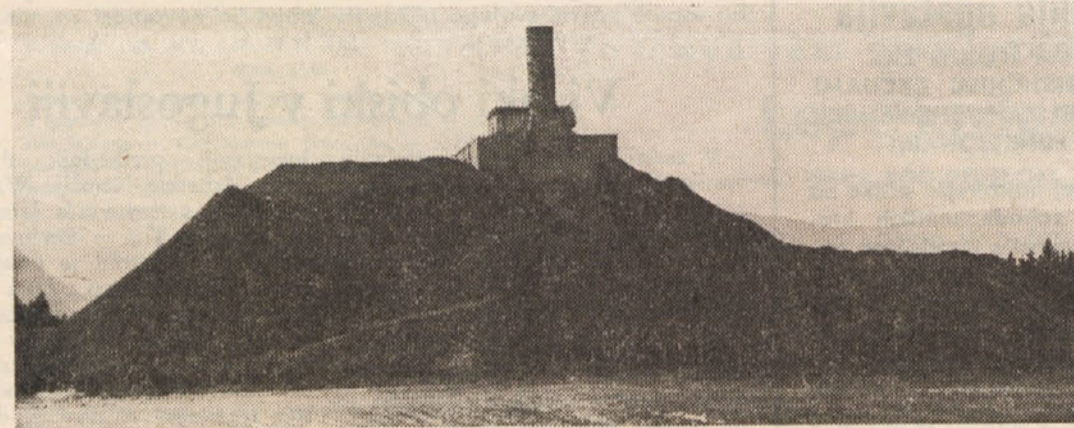
Odkar je Jugoslavija lani začela izvajati obsežno gospodarsko reformo, tudi svetovni tisk zelo pogosto poroča o teh prizadevanjih in s priznanjem beleži sprti vsak uspeh. O dosedanjih učinkih gospodarske reforme je pred nedavnimi govoril podpredsednik zveznega izvršnega sveta Boris Kraigher, ki velja za enega glavnih usmerjevalcev te reforme.

Doslej sprejeti ukrepi gospodarske reforme so prinesli pomembne uspehe. Pri usklajevanju blagovno-denarnih odnosov je pritek blagovnih skladov večji od finalnega realiziranega povpraševanja. V strukturi potrošnje je nastopila sprememba: večja se delež izvoza in osebne potrošnje, zmanjšuje pa se delež investicij in splošne potrošnje. Hkrati se nadaljuje proces hitrejšje krepitve gospodarskega položaja bazične industrije, kmetijstva in prometa, ravno to pa je bil eden glavnih namenov reforme. Rast proizvodnje je sicer zmernejša, zato pa kakovost izdelkov boljša; proizvodnost dela napreduje in večja se učinkovitost osnovnih sredstev.

Stabilizacijski ukrepi gospodarstva presegajo celo najbolj optimistična pričakovanja: cene so se v glavnem ustalile, življenjski stroški pa so začeli padati, kar vse vpliva na dvig realnih prejemkov.

Nasproti tem uspehom pa stoji dejstvo, da se posamezni delovni kolektivi še niso dovolj odločno lotili intenzivnejšega načina gospodarjenja in modernizacije proizvodnje. Podpredsednik Kraigher je izrecno ugotovil, da imajo bodočnost le tista podjetja, ki se bodo prilagodila svetovnim pogojem in bodo torej sposobna, da s svojimi proizvodi uspešno prestanejo konkurenčni boj na svetovnem tržišču, in sicer tako glede proizvodnih stroškov kakor tudi glede kvalitete.

Posebno vlogo odreja gospodarska reforma trgovini, o kateri je podpredsednik Kraigher dejal, da jo je treba razviti kot gospodarsko dejavnost in ne kot razdeljevalca blaga. Trgovina bi morala vplivati na dinamiko in strukturo proizvodnje, da bi se ta hitreje prilagodila stvarnemu povpraševanju po blagu. Dokler trgovina ne bo izpolnjevala te funkcije, bodo tudi napore proizvajalcev za racionalnejše gospodarjenje ostali brez pravih sadov. Predvsem pa je zgrešeno proizvajati za zalogo in celo zadrževati blago v zalogi iz špekulacije, da bi se cene dvignile.

Glavni odjemalec premoga so v Avstriji kalorične elektrarne, ki so lani od skupne proizvodnje 5,5 milijona ton premoga odkupile skoraj 38 odstotkov. Ker pa prihaja proizvodnja kaloričnih elektrarn z ozirom na rentabilnost oziroma na ceno električne energije v poštev le v času pomanjkanja vode za hidroelektrarne, se zaloge dobavljenega premoga na skladiščih kaloričnih elektrarn vedno bolj spreminjajo v velikanske gore, kakor nam zelo nazorno kaže objavljena slika iz Zeltwega.

Pri nas vzdržuje kalorične elektrarne Avstrijska družba dravskih elektrarn (ÖDK), in

gu 768.000 ton (278.000 ton več kot lani) in v Št. Andražu 644.000 ton oziroma za 282 tisoč ton več kot pred enim letom. S tem so se zaloge premoga pri omenjenih elektrarnah tekom enega leta povečale za 656.000 ton, medtem ko je poraba premoga vsled izredno ugodnega vodnega pritoka bistveno nazadovala.

Kalorične elektrarne ÖDK morejo v najboljšem primeru vskladiščiti še nadaljnjih 100 tisoč ton premoga, kar pa seveda ni nobena rešitev problema, ki se čedalje bolj resno postavlja z vprašanjem: Kam s premogom?

Za razvoj zaostalih dežel si svet še premalo prizadeva

Čeprav je splošno znano in priznано, da predstavlja prepad med razvitimi in nerazvitimi predeli sveta eno glavnih žarišč nemirov in stalno nevarnost za mednarodni mir, dosedanja prizadevanja za premostitev tega prepada nikakor niso zadovoljiva. To izhaja tudi iz letnega poročila, ki je bilo predloženo letni konferenci predstavnikov mednarodne banke za obnovo in razvoj, mednarodnega združenja za razvoj in mednarodne finančne korporacije.

Iz poročila je razvidno, da so omenjene ustanove v gospodarskem letu 1965-66, ki se je končalo 30. junija, dodelile skupno 1,16 milijarde dolarjev posojil in kreditov.

Načelno je podpredsednik Kraigher poudaril, da so dosedanja ukrepi gospodarske reforme sicer že rodili lepe uspehe, vendar bo treba še resnih naporov, preden bo jugoslovansko gospodarstvo s svojimi proizvodi lahko obvladalo konkurenco na svetovnem trgu.

Mednarodna banka za obnovo in razvoj je dala 37 posojil v skupnem znesku 839 milijonov dolarjev, mednarodno združenje za razvoj 12 kreditov v skupni višini 284 milijonov dolarjev, mednarodna finančna korporacija pa je prevzela skupno za 36 milijonov dolarjev finančnih obveznosti.

Poročilo ugotavlja, da so bili v zadnjem poslovnem letu pogoji po svetu manj ugodni za gospodarski napredek dežel v razvoju kakor prejšnji dve leti. Neugodno so vplivali zlasti mednarodni spori in spopadi, negativne posledice pa izvirajo tudi iz težav s plačilno bilanco, iz omejitve v deželah izvoznih kapitala, iz večjih obveznosti glede odplačila dolgov in iz manjšega dohodka od izvoza v razvite države.

Zato se poročilo zavzema za večjo finančno pomoč deželam v razvoju, od katerih pa po drugi strani zahteva nadaljnje izboljšanje gospodarskega izkoriščanja sredstev.

POŠIROKEM SVETU

BUDIMPEŠTA. — Predsednica španske komunistične partije Dolores Ibaruri je med svojim nedavnim obiskom na Madžarskem izjavila, da je v sedanjih razmerah tudi brez državljanske vojne mogoče strmoglaviti Francovo diktaturo v Španiji. O problemih mednarodnega komunističnega in delavskega gibanja pa je Ibaruri izrazila prepričanje, da bo končno le obnovljena enotnost tega gibanja, kajli najnovejši dogodki kažejo, da komunistične in delavske partije enodušno obsajajo sedanje ekstremne ukrepe na Kitajskem.

WASHINGTON. — Predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata in znani kritik Johnsonove politike William Fulbright je izjavil, da mu spričo dogodkov v Vietnamu zmanjkuje poguma. Po njegovem mnenju Kitajska sodi, da Amerika želi vojno, zato bo Peking reagiral na razširitev vietnamske vojske v tem smislu, da bo sam posegel v spor. Fulbright sodi, da bo po novembrskih volitvah v Ameriki prišlo do nove razširitve vietnamske vojske in če bo Amerika napravila invazijo v Severni Vietnam, se Kitajska po Fulbrightovem mnenju ne bo pomisljala in bo posegla v spor.

BEOGRAD. — Na povabilo predsednika SFR Jugoslavije Josipa Broza Tita bo predsednik revolucionarnega sveta Demokratične ljudske republike Alžirije Huari Bumedian uradno obiskal Jugoslavijo, kjer se bo mudil v dneh od 6. do 11. oktobra.

STOCKHOLM. — V bližini Kirune na skrajnem severu Švedske so odprli raketo bazo eksperimentalne postaje Evropske organizacije za vesoljska raziskovanja „ESRO“. Oporišče zavzema površino 10.000 kvadratnih kilometrov, pri graditvi pa so sodelovale vse članice „ESRO“.

BRUSELI. — V Bruslju je zasedala mednarodna konferenca solidarnosti z Vietnamom, katere so se udeležili predstavniki 28 organizacij iz 15 dežel Evrope, Amerike in Azije. Odločno so se zavzeli za mirno rešitev vietnamskega vprašanja in izrazili vsestransko podporo vietnamskemu ljudstvu, ki se bojuje za svobodo in neodvisnost.

NEW YORK. — Na podlagi programa, ki ga je izdelala OZN, so začeli v Kongu (Brazzaville) in Gabonu raziskovati rudna bogastva. Posebno ekipo strokovnjakov OZN vodi profesor zagrebške univerze Boris Berce, finančna sredstva pa so prispevali Združeni narodi.

BERLIN. — V nemški javnosti in posebno med kulturnimi delavci ter umetniki je zavladalo veliko ogorčenje, ko so na Kitajskem v okviru tako imenovane „kulturne revolucije“ tudi znanega skladatelja Ludwiga van Beethovna proglasili za „sužnja reakcionarnega razreda“.

RIM. — Nekaj dni po razpravi v poslanski zbornici se je z južnoitalijskim vprašanjem bavil tudi italijanski senat, ki je z glasovi koalicijskih strank prav tako odobril nadaljnja pogajanja z avstrijsko vlado za ureditev položaja nemško govoreče manjšine na podlagi sporazuma Gruber-De Gasperi iz leta 1946. Predsednik italijanske vlade Aldo Moro je pred senatom ponovil svojo izjavo, po kateri vlada dosledno vztraja pri stališču, da gre v tem vprašanju izključno za notranjo italijansko zadevo in da zato Italija ne bo dovolila internacionalizacije vprašanja Južne Tirolske.

WASHINGTON. — Generalni sekretar ameriške KP Gus Hall je optimistično ocenil perspektive za razvoj naprednih gibanj v Ameriki. Poudaril je, da se ameriška komunistična partija po dolgih letih pregajanja vrača na politično prizorišče, k čemur je največ prispevala okrepitev gibanja za državljanske pravice in proti napadu v Vietnamu. Hkrati je Hall izrazil prepričanje, da sedanji socialni tokovi v Ameriki onemogočajo vrnitev v dobo makartizma, ko so proti vsem naprednim silam uprizarjali pravi „lov na čarovnice“.

DUNAJ. — Avstrijsko ustavno sodišče je razveljavilo odločbo notranjega ministrstva, po kateri so bili otrokom Ota Habsburga izstavljeni potni listi, ki za Avstrijo niso veljali. Z odločitvijo ustavnega sodišča pa je zdaj tudi otrokom Ota Habsburga dovoljeno potovanje v Avstrijo.

BUDIMPEŠTA. — Na fiskovni konferenci v Budimpešti je bilo ugotovljeno, da je ameriška obveščevalna služba v zadnjem času močno okrepila svojo dejavnost na Madžarskem. Pri tem je bilo posebej poudarjeno, da zveze ameriške vojske službe pogosto segajo v Avstrijo.

PARIZ. — Nedavni odstop ameriškega državnega podtajnika za zunanje zadeve Balla so v francoskih političnih krogih sprejeli z upanjem, da bo zdaj lažje doseči izboljšanje odnosov med Ameriko in Francijo. Ball je veljal namreč za odkritega zagovornika zahodnonemške udeležbe pri skupnih atomskih silah Atlantiskega pakta, medtem, ko so v Parizu tako udeležbo odločno odklanjali.

BERLIN. — V prvi polovici meseca septembra se je iz Zahodne Nemčije preselilo spel 369 oseb v Vzhodno Nemčijo. V glavnem gre za ljudi, ki so svoječasno zbežali v Zahodno Nemčijo, zdaj pa se spel vračajo v staro domovino. Kot vzroke navajajo predvsem naraščajočo socialno negotovost, izgubo delovnega mesta in čedalje višje življenjske stroške.

WASHINGTON. — Ameriški predsednik Johnson je izrazil mnenje, da se bodo izdatki za vojno v Vietnamu prihodnje leto povečali za nadaljnjih 10 milijard dolarjev (po našem denarju je to okroglo 250.000.000.000 šilingov), čeprav te stroške že zdaj ocenjujejo na 18 milijard dolarjev na leto. Ta velika obremenitev davkoplačevalcev razumljivo vpliva na razpoloženje ameriške javnosti in je posebna anketa pred nedavnimi ugotovila, da velika večina Američanov zaslapa mnenje, da je bil prejšnji predsednik Kennedy boljli od sedanjega predsednika Johnsona.

LONDON. — Skupina angleških sindikalistov, ki je pred nedavnimi obiskala Sovjetsko zvezo, je pred povratkom v domovino izrazila željo, da bi prišlo še do nadaljnjih stikov med sindikati obeh držav.

DUNAJ. — Avstrija in Jugoslavija sta izmenjali ratifikacijske dokumente glede sporazuma o nadaljnjih olajšavah v malobojnem prometu med obema državama. Sporazum bo začel veljati 1. novembra letos in se nanasa zlasti na prenos blaga čez mejo.

GOVORNE NAPAKE

je mogoče odpraviti

Pri manjnih otrokih so govorne napake precej pogost pojav, vendar se v največ primerih polagoma popravijo. So pa tudi primeri, ko otroci še takrat, ko začnejo obiskovati šolo, ne znajo pravilno govoriti oziroma izgovarjati posamezne črke.

Posebno razširjena govorna napaka je tako imenovano sesljanje. Pod to besedo navadno razumemo vso napako izreke sičnikov in šumnikov; če pa opazujemo več takih otrok, ki sesljajo, bomo ugotovili, da sesljanje ni pri vseh enako. Najbolj značilna primera sesljanja sta naslednja: nekateri otroci sploh ne znajo izgovarjati S, C in Z in jih zamenjujejo s Š, Č in Ž (pravijo n. pr., zoga, sola in citanka namesto žoga, šola in čitanka); drugi pa ravno obratno izgovarjajo Š, Č in Ž namesto S, C in Z (torej šonče, češta in žima namesto sonce, cesta in zima).

Zakaj in kako nastanejo take in podobne govorne napake? Za vsako od njih je možnih več vzrokov. V mnogih primerih »sesljavec« nekočliko slabše sliši, morda je prebolel težje ali lažje vnetje srednjega ušesa; včasih gre za nepravilno raščene zobe ali čeljusti, včasih za neokretnost jezika in ustnic (kot pri malem dveletnem otroku); v neredkih pa gre zgolj za navado in to predvsem tam, kjer starši govore z malčkom po otročje ali če kdo v družini ali bližnji okolici »seslja«. Včasih pa je taka govorica tudi znak, da otrok umsko zaostaja.

Vsekakor so govorne napake pojav, ki ga je treba čim prej odpraviti. Če otroka ne bomo dovolj zgodaj navadili pravilnega govora, ga bodo take napake pozneje motile in mu vzbujale občutek manjvrednosti. Na to morajo starši pomisliti že prej, preden bo njihov otrok postal šolar, kajti pogosto se dogaja, da postane tak otrok »žrtev« sošolcev, ki ga zaradi njegove govorne napake dražijo in izzivajo.

Sesljanje na videz ni težka napaka in mnogim je to celo všeč, ker mislijo, da je tako malček bolj »simpatičen«. Sami ga posnemajo, ne zavedajo pa se, da s tem otroka zavirajo v njegovem normalnem govornem razvoju. Otroci, ki ne slišijo pravilnega govora drugih, tudi sami ne bo mogli pravilno govoriti. Zato naj starši pazijo, da bodo z majhnim otrokom govorili čim bolj razločno in počasi, da se bo zgledaj privadil pravilne izgovorjave.

Če gre za otroka od drugega do tretjega leta starosti, ki zaradi okornosti jezika in ustnic še ne zna izgovarjati sičnikov in šumnikov, mu bodo starši v mnogih primerih lahko pomagali sami. Za pravilni »S« moramo položiti jezik na spodnje zobe, tako da se konica jezika dotika spodnjih dlesni, po sredi jezika pa naredimo majhen žlebček — zrak, ki pihava skozenj na spodnje sprednje zobe, da glasu »S« značilno barvo. V igrici bomo otroka najlaže pripravili k temu. Naučimo ga navadno žvižgati; če to že zna, naj žvižga smeje ali kot pravimo skozi zobe. Tudi piskanje na cev ali ključ postavi jezik v pravi položaj za »S«. Tako v igri pridobljeni »S« bo otrok prav kmalu vključil v besede in potem mu tudi »Z« in »C« ne bosta delala posebnih težav, saj je lega jezika in ustnic tudi za ta dva zelo podobna. Za črke Š, Č in Ž pa bomo otroka najlaže pripravili, če bomo posnemali vlak: z ustnicami naredimo značilno šobo in skozenj vlak pač pihava »Š, Š, Š«; kadar težko vleče v hrib, sopiha »Č, Č, Č«, ko pa zavira na postaji, bo rekel »Ž, Ž, Ž«. Razumljivo pa s temi igricami ne smemo pretiravati, ker se jih bo sicer otrok kaj hitro navadil.

In kako pomagati otroku, ki že napako izgovarja te ali druge glasnike? Tudi pri njih lahko poizkusimo s prej omenjenimi igricami, toda tu moramo biti še bolj previdni. Otroka moramo opazovati in ga poslušati, če se mu posreči, da pravilno izgovori določen glas. Toda otrok ne sme vedeti, da smo na njegovo izreko pozorni, še manj pa, da bi ga oštevali, če mu ne uspe, ker s tem otroku lahko več škodujemo kot ko-

Slovensko gledališče v Trstu

je pripravilo bogat spored nove sezone

Čez dva tedna se bo tudi v Slovenskem gledališču v Trstu začela nova sezona, za katero je vodstvo gledališča spet pripravilo pester spored. Pri tem je upoštevalo vse tiste vidike, ki jih narekujejo specifične razmere in naloge, ki jih ima gledališče kot kulturna ustanova narodne manjšine. To je predvsem skrb za gojitev sodobne odrske umetnosti s posebnim upoštevanjem dosežkov matičnega naroda in hkrati zajemati iz kulturne zakladnice naroda, s katerim manjšina živi v skupni domovini.

Novo sezono bo tržaško gledališče začelo 13. oktobra s premiero drame »Na dnu« znanega ruskega avtorja Maksima Gorkega, ki jo bo režiral Jože Babič. Kakor vsako leto bo gledališče tudi v tej sezoni uprizorilo eno izmed novosti iz slovenske dramske književnosti (komad še ni dokončno izbran), sicer pa bo odrsko umetnost matičnega naroda predstavilo s »Hermanom Celjskim« Antonia Novačana. Italijansko umetnost bodo posredovali s komedijo »Nocoj bomo improvizirali«, s katero bodo počastili stoletnico rojstva italijanskega dramatika Luigija Pirandella. Dosedanja otroška tradicija pasijonskih iger bo tokrat zamenjala uprizoritev Drabosnjakove ljudske igre »Ta sveti dan, veseli dan« v Hartmanovi priredbi, kar bo zanimiva povezava s slovensko ljudsko prosveto na Koroškem. Mladim obiskovalcem gledališča bo namenjena Martinuzzijeva priredba Grimmove pravljice

»Obuti maček«, kot novost letošnjega repertoarja pa bo uprizoritev Leharjeve operete »Dežela smehljaja«, s katero se hoče gledališče oddolžiti tistim svojim obiskovalcem, ki si želijo predvsem lažja odrska dela.

Dejavnost gledališkega ansambla bodo spet izpopolnili razni umetniški večeri in druge priložnostne prireditve ter proslave, s katerimi se gledališče vključuje v kulturno-prosvetno dejavnost slovenske narodne skupine v Italiji. Sredi oktobra pa bo gledališče sodelovalo v okviru tedna slovenske dramatike v Mariboru, kjer bodo Tržačani uprizorili »Mrlvega kanarčka« tržaškega avtorja Josipa Tavčarja.

Jeseniško gledališče »Tone Čufar«

hoče v novi sezoni povečati svojo dejavnost

Na novo sezono se pripravlja tudi gledališče »Tone Čufar« na Jesenicah, ki je že v zadnjih letih izvedlo dolgo vrsto uspešnih uprizoritev. Da bi svojo dejavnost še povečalo in popestrilo, je gledališče izdelalo okvirni spored za novo sezono, ki bo obsegala mnoge zanimive predstave.

Ta načrt predvideva, da bo v novi sezoni deset premier, od tega dve igri za mladino, v celoti pa obsega okvirni program naslednja odrska dela: Hamlet (Shakespeare), Visočka kronika (Tavčar), Herman Celjski (Novačan), Tartuffe (Moliere), Danes bomo tiči (Nestroy), Boter An-

draž (Držič-Rupel), Via Mala (Knittel), Mary-Mary (N. Krasna), Samorastniki (Prežih-Mikeln), Vdova Rošinka (Golar), Prosti dan (Fisher), Marie Octobre (Jacques-Duvivier-Jeanson), Pri belem konjičku (Benatzky), Peter Klepec (Ocvirk) in Kapetan Pipelfoks (Stojnovič).

Že iz teh kratkih podatkov vidimo, da bo gledališko življenje na Jesenicah tudi v novi sezoni bogato in pestro. Poleg tega imajo predvidena tudi razna gostovanja, med temi že za mesec oktober dva obiska ljubljanske Drame, katere ansambel naj bi na Jesenicah uprizoril klasično dramsko delo »Kralj Lear« in dramo »Kdo se boji Virginije Woolf«. Jeseniški gledališčniki pa bodo svojo dejavnost razširili na razne kraje jeseniške ter radovljiške občine ter imajo v načrtu gostovanja v Radovljici, na Bledu, v Kropi, Bohinju, na Hrušici in morda še v raznih manjših krajih.

Letošnja sezona pa obeta še drugo novost — namreč uvedbo abonmajev za posamezne skupine obiskovalcev. Tako so abonmaji predvideni za gospodarske organizacije, ustanove, družbeno-politične organizacije in predvsem za šole. Če bo uvedba abonmajev rodila zaželjeni uspeh — tako pravijo v vodstvu gledališča — potem je računati s tem, da bo imelo gledališče letos pri desetih premierah skupno okoli 120 predstav.

Nekaj zanimivega o jedkanci

Kakor znano, je jedkanica zvrst grafične tehnike, ki sodi v skupino tako imenovanega globinskega ali tudi nizkega tiska, podobno kakor bakrorez ali radiranika. To, kar opravi pri bakrorezu grafik z možjo svoje roke z grafičnim dletom, opravi pri jedkanci kislina — v bistvu pa gre pri obeh za umetnost, ki je splošno znana (kot grafika in je danes posebno močno razširjena).

Za izdelavo jedkance so potrebni naslednji predmeti: dobro zglajena bakrena ali cinkova plošča poljubne velikosti, solna ali solitna kislina, ki ju je treba razredčiti v vodi, zmes asfalta, voska, kolofonije in mastiksa, igla za risanje, nasajena na lesen ročaj, steklena ali porcelanasta banjica (nekoliko večja od izbrane kovinske plošče), tiskarska barva, usnjen tampon za nanašanje barve, mehka flanelasta krpa, posebej za globinski tisk pripravljen list papirja in končno tiskarska stiskalnica, če že ne stroj za globinski tisk, opremljen s klobučevinasto plastjo.

Delo poteka takole: umetnik bakreno ali cinkovo ploščo dobro zgladi in ji obrusi robove postrani (v kotu 45°); raztopi zmes voska, asfalta, kolonije in mastiksa ter jo s čopičem, tamponom ali usnjenim valjarčkom nanese na toplo površino kovinske plošče. To podrži še nad močno sajastim ognjem (ko gori s terpentinom namočena krpica, voščena plamenica ali podobno), tako da se ploskev, na kateri želi risati, pokrije lepo enakomerno s sajami. Zdaj je plošča pripravljena za »risanje«, umetnik vzame iglo, ki je nasajena na leseno držalo, in prav rahlo zarisuje v asfaltno prevleko.

Nekateri grafiki si pomagajo s kopiranjem že prej na papirju pripravljene risbe, pravi mojstri pa delajo tako, da zarišejo motiv neposredno na osmojeno ploščo. Če želi, da bo motiv prikazan povsem veristično, zarisuje zrcalno podobo resničnosti, kar še posebej velja za napise.

»Nikdar več — nacistični zločini«

V Celovcu si je razstavo ogledalo nad 30.000 ljudi

Tekom treh tednov se je v veliki dvorani celovške Delavske zbornice zvrstilo nad 30.000 ljudi, ki so si ogledali tamkajšnjo razstavo »Nikoli več — nacistični zločini«. Dan za dnem so prihajali obiskovalci od blizu in daleč; starejši ljudje, ki so sami doživljali strahote nacističnega režima, predvsem pa mladina, kateri je doba nacizma znana le toliko, v kolikor o fistihi časih bere ali sliši. Za ene kot druge je bila razstava prefresljiv dokument časa, ko so o človeški usodi odločali ljudje, ki so imeli s človeškim bitjem sorodno le zunanjo podobo, v resnici pa so bili in so ravnali kot podivjane zveri.

Razstava v Celovcu je bila po številu obiskovalcev nedvomno velik uspeh. Še večji uspeh je v tem, da je z dokumentarnim gradivom posredovala resnico o nacistični dobi. Njen največji uspeh pa je gotovo v tem, da je to resnico prikazala predvsem mladini, ki je o tej dobi naše zgodovine žal vse premalo poučena. O tem pričajo zlasti ugotovitve mladih obiskovalcev: »Zakaj nam tega niste povedali že prej!« Ali niso taka vprašanja resne obtožbe na račun starejše generacije, upravičen očitek v prvi vrsti na naslov šolskih oblasti!

Iz Celovca je bila razstava prenešana v Salzburg, pozneje pa bo prirejena še v Innsbrucku.

Kulturne drobtine

● Vseučiliški svet ljubljanske univerze je na predlog filozofske fakultete soglasno priglasi predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josipa Vidmarja za častnega doktorja.

● V celovški »Galeriji 61« je bila v sredo odprta razstava skupine avstrijskih umetnikov, ki so se udeležili mednarodne prireditve »Premio Joan Miro 1966« v Barceloni, kjer so dobili prvo nagrado. Pri sedanjih razstavi, ki nudi zanimiv pregled sodobne avstrijske umetnosti, sodelujejo umetniki Fabian, Jungwirth, Maswitzer, Oman, Painitz, Staudacher in Tragschnig. Razstava bo odprta do 14. oktobra, in sicer od ponedeljka do petka med 16. in 19. uro.

● Prejšnji teden je v Šklednu pri Trstu v starosti 77 let umrl znan slovenski glasbenik Ivan Grbec, s katerim so tržaški Slovenci zgubili plodnega skladatelja in odličnega vzgojitelja. V njegovem dolgoletnem plodnem ustvarjanju so nastale predvsem bogate zbirke skladb za otroške in mladinske zbornice ter zbirke samospetevov na besedila raznih pesnikov.

● V slovenskem Kulturnem domu v Trstu so minulo soboto začeli novo kulturno-prosvetno sezono s koncertom, ki ga je priredil mednarodno znani akademski pevski zbor »Tone Tomičič« iz Ljubljane. Navdušenim poslušalcem, ki so do zadnjega napolnili veliko dvorano, so ljubljanski pevci pod vodstvom dirigenta Marka podarili bogat prvovrstno izvajanje spored umetnih in narodnih pesmi.

● Od 18. do 24. oktobra bo v Budimpešti veliko srečanje evropskih pesnikov, ki bodo razpravljali o položaju pesništva v svetu in o madžarskem pesništvu v evropskih relacijah. Pričakujejo okoli 130 udeležencev iz 18 držav.

● Znani solisti ljubljanske Opere Ladko Koroljec trenutno gostuje v Ameriki, kjer bo imel poleg štirih nastopov v čikaški operi še koncerte v Washingtonu, Ohio, Milwaukeeju in Torontu.

Koroški visokošolski tedni 1966

Že trinajstič prireja graška univerza tradicionalne visokošolske tedne na Koroškem, ki so se začeli v ponedeljek z otvoritveno slavnostjo, na kateri sta govorila deželni glavar Hans Sima in rektor graške univerze prof. dr. Josef Möse. Tekom štirih tednov se bo v okviru te prireditve zvrstilo skupno 40 predavanj, in sicer v Celovcu, Beljaku, Spittal, Št. Vidu ob Glini, Feldkirchnu, Velikovcu, Šmohorju in Wolfsbergu.

Letošnji visokošolski tedni so tesno povezani s prizadevanji Koroške po lastni gospodarsko-znanstveni visoki šoli in se bodo odvijali pod geslom »Gospodarstvo in kultura«. Tem vprašanjem je bilo posvečeno že uvodno predavanje prof. dr. Hermanna Iblerja, ki je govoril o »gospodarstvu kot kulturni nalogi«. Sorodne probleme pa bodo obravnavali tudi ostali predavatelji, med katerimi so letos poleg profesorjev graške univerze in tehniške visoke šole tudi predstavniki visoke šole za svetovno trgovino na Dunaju.

Naslovi posameznih predavanj so naslednji: Rokodelstvo — obrt in meščanstvo — mesna kultura (docent dr. Othmar Pickl), Gospodarski pomen fizikalnih odkritij (prof. dr. Julius Wagner), Gospodarska rast in inflacija (prof. dr. Josef Dobretsberger), Denarstvo in gospodarstvo (prof. dr. Richard Kerschagl), O kulturni zgodovini denarstva (docent dr. Berthold Suter), Trgovina in gospodarska rast (asistent dr. Artur Karisch), Kmet in vas od kamene dobe do sodobnosti (prof. dr. Fritz Posch), Turizem in gospodarstvo (prof. dr. Paul Bernecker), Prometne zveze in sredstva ter njihov gospodarski in kulturni pomen (asistent dr. Herbert Kraus), Industrijske gradnje kot nova nalo-

ristimo. Otroci se bo pričel bati napadne izreke in raje ne bo govoril ali pa bo zapadel v še težjo napako — v ječljanje. Torej če zlahka ne uspe, je bolje, da se obrnemo na zdravnika, ki bo poskrbel za strokovno odpravljanje govorne napake.

Ko je tako risba zarisana v asfaltno prevleko, je treba zaščititi še robove in zadnji del plošče z voskom in jo položiti v banjico — v kislinsko kopel. Zdaj razredčena kislina izjeda kovinsko ploščo povsod tam, kjer je igla odstranila voščeno prevleko. Čas jedkanja je odvisen od tega, kako močne, kako temne črte naj bodo na končnem odtisu. Ko je umetnik z izjedkaninami zadovoljen, opere ploščo v vodi in potem še v topilu za asfalt in vosek (terpentin, bencin, bencol itd.). Če je potrebno, še kaj popravi na plošči ali kar z grafičnim dletom ali pa s ponovnim jedkanjem, pri katerem pa mora razumljivo ploščo ponovno zaščititi.

Če pa je zadovoljen z izjedkaninami, ploščo nekoliko pogreje in nanese nanjo tiskarsko barvo, kar napravi s tamponom ali valjarčkom. Barvo, ki je ni utrl v izjedkanine, obriše z mehko krpo in dlanjo, tako da so neizjedkani deli popolnoma čisti. Tako pripravljeno ploščo položi s hrbtno stranjo na podlago v tiskarskem stroju, nanjo pa navlažen list papirja; čez vse to položi še plast klobučevine in lepenske ter »potegne« skozi stroj. Navlaženi list papirja se bo utrl v vsako najbolj drobno izjedkanino in se obarval z barvo, ki je bila v njej — od tod tudi naziv globinski ali nizki tisk.

Vse odtise, ki jih napravijo med popravljanjem plošče, označijo umetniki za poskusne, ko tiskajo že s povsem dokončano ploščo, pa vpišejo v levi spodnji vogal neposredno pod odtis številko, s katero označijo, kateri odtis po vrsti je ta, ki ga zaznamujejo, in koliko so jih vseh s to isto ploščo napravili. Tako na primer označba 3/30 pomeni, da je ta list tretji po vrsti od skupno tridesetih natisnjenih. V desni kot se podpišejo, v sredini pa navadno napišejo »naslov« slike.

Jedkanica je že stara grafična zvrst, saj so jo poznali že v gotski in renesančni dobi, posebej pa so jo cenili baročni slikarji grafiki.

Čuvajmo tradicije protifašistične borbe

da se nikdar več ne bodo povrnili časi nasilja in zločinov

„Naj bodo partizanska grobišča širom naše zemlje opomin in svarilo nam in našim potomcem: nikoli več fašizma, nikoli in nikjer več vojne!“ Ta misel, izražena v obeh deželnih jezikih in izpovedana v različnih oblikah, je prevladovala na slavnosti v mali vasi Golovica visoko v Svinji planini, kjer je Zveza koroških partizanov minulo nedeljo odkrila spominsko ploščo na grobišču štirih antifašističnih borcev, ki so le nekaj dni pred koncem druge svetovne vojne padli pod krogli SS-ovskih zločincev. Slavnost je veljala spominu padlih junakov, ki so

darovali svoja mlada življenja v boju — kakor je v slovenskem in nemškem jeziku zapisano na plošči — za osvoboditev Avstrije in vseh zaslužjenih narodov. — Bila pa je hkrati tudi izraz zavesti, da je treba čuvati tradicije protifašističnega boja in jih posredovati predvsem mladini, da se bo znala pravočasno upreti pojavom zopetnega oživljanja nacistične miselnosti. Prizadevanja za demokracijo, za prijateljstvo med narodi, za enakopravnost vseh državljanov brez razlike jezika, stanu in prepričanja — to je namreč oporoka živih in mrtvih partizanov.

Franz Schweinzer, ki je dejal, da junakom, ki so žrtvovali svoja življenja za svobodo evropskih narodov, gre zasluga za zmago nad fašizmom. Toda danes že spet dviga glavo, zato moramo imeti stalno pred očmi, kakšen je bil zločinski nacizem, ki se ne sme nikdar več ponoviti. Na nevarnost zopetnega oživljanja nacistične miselnosti je opozoril tudi predstavnik Zveze borcev avstrijskega odporniškega gibanja in žrtev fašizma Josef Nischelwitzer. Poudaril je veliki pomen tradicij protifašistične borbe zlasti za mladino, ki se bo le takrat, če bo poznala resnico tega obdobja zgodovine, znala braniti pred novim nasiljem in si ohraniti z velikimi žrtvami priborjeno svobodo.

V imenu koroških Slovencev se je predsednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter poklonil spominu padlih partizanov, ki so darovali življenje za svobodo, mir in bratstvo med narodi. „Ravno zdaj, ko se drugje poslužujejo dinamita in bomb, so nam partizanski borci najboljši dokaz, da je le s skupno borbo za svobodo in enakopravnost mogoče doseči mir in bratsko sožitje. Tega se moramo zavedati tudi pri nas na Koroškem, da bo končno zagotovljeno mimo in enakopravno sožitje obeh narodov v deželi.“

Nedeljska slavnost v Golovici je bila dostojna počastitev nesmrtnih junakov protifašističnega boja. Za vse številne udeležence iz mnogih krajev Koroške pa je bil to lep izlet v planinski svet, ki se je predstavil v vsej krasoti poznojesenske narave.

Na pokopališču v Golovici počivajo štirje partizanski junaki, dve ženski in dva moška. Njihovo grobišče je simbol mednarodnega značaja protifašistične borbe, saj so bili tamkaj pokopani borci pripadniki štirih različnih držav: Avstrije, Jugoslavije, Poljske in Sovjetske zveze. Enaka usoda zaslužjenih narodov jih je združila v skupnem boju proti skupnemu sovražniku — fašizmu, ki je daleč po Evropi širil nasilje, trpljenje in smrt.

Nedeljske slavnosti se je udeležilo nepričakovano veliko število koroških Slovencev, med njimi mnogi bivši partizani, zastopniki družin, ki so brez strahu pred nevarnostjo nesebično podpirale protifašistični boj, ter žrtve nacističnega nasilja. Prispeli so tudi predstavniki Zveze socialističnih borcev za svobodo ter Zveze borcev avstrijskega odporniškega gibanja in žrtev fašizma. Častno zastopana pa je bila zlasti mladina, ki sama še ni doživljala nacističnega nasilja in je torej še posebno važno, da spozna resnico o tistem obdobju naše zgodovine, o katerem je v šoli žal vse premalo poučena.

Po cerkvenem obredu, ki ga je opravil domači župnik, je predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prusnik-Gašper izročil spominsko ploščo v trajno in spoštljivo varstvo domačinom, kateri so že vsa zadnja leta skrbno negovali grobišče partizanskih borcev. V svojem govoru v obeh deželnih jezikih se je spomnil bojev na Svinji planini in med drugim dejal: Ko sem bil jeseni 1944 skupaj s pokojnimi tovariši v tem kraju, nas je dohitela vest, da so Nemci požgali Solčavo, domačo vas mnogih partizanov na Svinji planini. Ob tej strašni novici nas je prevzela žalost in sveta jeza. „Če partizani ne bi bili vojaki pravične, mednarodne osvobodilne vojske, bi se ob tem zločinu kaj lahko maščevali nad tukajšnjim nemško govorečim prebivalstvom. Toda šli smo od hiše do hiše in od človeka do človeka s plamenico svobode in srčne kulture. In tako nas je tukajšnje ljudstvo sprejelo in razumelo, se solidarno vključilo v boj proti fašizmu; tako je bilo tukaj visoko v planini in tako je bilo po vsej Evropi.“

Spomnil se je prijazne Eme Schadler, katere je novembra 1944 v župnišču izdatno pogostila skupino partizanov in jim s svojo srčno gostoljubnostjo vtila novih fizičnih in moralnih moči. Omenil je Karlutovo družino (oče je govoril nemški, mati je bila Slovenka), katere dom so imenovali „Pri mamiči“, ker so bili ranjeni in oboleli borci pod njeno streho vedno deležni prave materine oskrbe. Zaradi te človekoljubnosti so SS-ovski zločinci zverinsko umorili tudi oba Karlutova. In takih poštenih žena, mož in deklet je bilo mnogo po

vsej Svinji planini, povsod širom naše zemlje, kjer so neustrašeno podpirali borce za svobodo. Njim vsem velja zahvala in priznanje za njihovo požrtvovalnost, junaško izpričano v času protifašističnega boja.

„Na Koroškem je 40 pokopališč, kjer so pokopani partizani. Njihova oporoka nam nalaga dolžnost, da si neprestano prizadevamo za

demokracijo in prijateljstvo med narodi, za enakopravnost vseh brez razlike jezika, stanu in prepričanja. Zato naj bodo partizanska grobišča širom naše zemlje opomin in svarilo nam in našim potomcem: nikoli več fašizma, nikoli in nikjer več vojne!“

Kot zastopnik Zveze socialističnih borcev za svobodo je spregovoril bivši dobrlavški župan

Pevski zbor SPD Radiše na gostovanju

Pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva na Radišah je pod vodstvom agilnega zborovodje Šimeja Wrulicha gostoval minulo soboto in nedeljo v Kropi in Podnartu. Med pevci Komornega pevskega zbora »KUD Stane Žagar« in pevskim zborom SPD Radiše je zaradi koristnih in hvaležnih ponovnih medsebojnih kulturnih izmenjav že tradicionalno poznanstvo, ki se je z zadnjim obiskom v teh gostoljubnih krajih še poglobilo in razširilo.

Radiški pevski zbor sta poleg zborovodje spremljala tudi podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Valentin Polanšek in tajnik Andrej Kokot. Prijetno in sončno jesensko vreme je tudi svoje doprineslo, da je bilo razpoloženje ves čas prijatno in živahno.

V Kropi, v dolini Kroparice, kjer se je prebivalstvo že v davni u-kvarjalo z železarsko obrtjo, je ves trg kot živ muzej železarstva. Ročne delavnice na vodni pogon so prenehale z delom. Ob stari fužini tik pod izviro Kroparice so ohranjene mnoge vodne železarske naprave, ki privabljajo v kraj izletnike. Toda tudi prijetni poletni hlad, gozdovi Jelovice in mnoge zgodovinske zanimivosti so privlačne letoviščarjem.

V soboto zvečer je bil v Kropi od tamošnjega prebivalstva dobro obiskan pevski koncert, na katerem so radiški pevci pod Šimejevim vodstvom prepevali naše pesmi. Povezavo med posameznimi pesmimi je z znano sposobnostjo napovedoval podpredsednik SPZ in pesnik Polanšek. V imenu radiških pevcev je na koncertu zbrane Kropičane s premišljenimi besedami pozdravil ter se za prisrčen sprejem zahvalil Janko Tolmajer. Predstavniki »KUD Stane Žagar« Jože Solar pa je radiškim pevcem izrekel pozdravne besede z iskreno željo, da bi se med njimi kar najboljše počutili. Spored koncerta se je odvijal, kakor je bila podoba, z uspehom, ker občinstvo ni štedilo s priznanjem in navdušenim odobravanjem.

Drugi dan, v nedeljo, je bil koncert v Podnartu, v kraju z izredno čistim zrakom, naravnimi kopalnišči

SMERČE PRI ČAJNI

Večkrat beremo v listih, da govtvi uzmoviči zelo radi kradejo po cerkvah svete figure. Prav v zadnjih mesecih so na Koroškem po nekaterih cerkvah pokradli več kipov. Gotovo imajo stare izvorne umetnine precejšnjo veljavo, vendar bi bilo zanimivo zvedeti, kdo se kot odjemalec zanima za ukradene sohe.

V noči od sobote na nedeljo so tatovi spet razbili okna v podružno cerkev v Smerčah pri Čajni ter zlezli v notranjost cerkve in odnesli dragocena kipa, ki predstavljata sveto Marijo in Katarino. Vrednost ukradenih kipov še ni ugotovljena in tudi tatov še niso prijeli.

na Savi in veliko izbiro izletov. Tudi v Podnartu je koncert, kakor so si radiški pevci lahko osvojili vtis, dobro uspel, ker so tudi tam poželi za svoje pesmi hvaležen aplavz.

Ob priložnosti gostovanja so koroškimi gostom razkazali tudi muzej kovaške umetne obrti.

Koncerta v Kropi in Podnartu sta brezhibno organizirala »KUD Stane Žagar« in Svet kulturno-prosvetnih društev občine Radovljica. Vsem, ki so k lepemu in doživetij polnemu gostovanju radiških pevcev doprinesli svoje najboljše, velja iskrena zahvala. Ob prisrčnem slovesu so si na obeh straneh spet zagotovili, da se bodo še srečevali in med seboj izmenjavali utrinke iz bogate in neizčrpne slovenske kulturne zakladnice.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni

Vabilo na pevski koncert

v nedeljo 2. oktobra 1966
ob 2. uri popoldne
pri Voglu v Št. Primožu.

Na koncertu gostuje oktet iz Šentjerneja na Dolenjskem, in sicer v okviru naše medsebojne kulturne izmenjave. Ta oktet je našemu pevskemu zboru omogočil in posredoval letos pomladi nepozabno, zanimivo in prijetno gostovanje v Šentjerneju in Novem mestu.

S številno udeležbo na koncertu hočemo izkazati šentjernejskemu oktetu hvaležnost za nam že izkazano bratsko gostoljubje. Vabimo in pričakujemo, da boste koncert obiskali vi vsi, vaše družine, prijatelji in znanci!

Društveni odbor

V OKRAJU PLIBERK:

Nov poveljnik požarnih bramb

Sredi meseca avgusta je tragične smrti umrl Ignac Glawar, komandant oddelka požarnih bramb okraja Pliberk. Kopal se je v Vrbskem jezeru, kjer ga je zadela kap. Dogodek je bil tem bolj pretresljiv, ker sta ga na obali čakala dva njegova otroka. Ko očeta le predolgo ni bilo iz vode, je 13-letna hčerka postala zaskrbljena in je povedala ljudem, da očeta ni na spregled in tudi pokazala kraj, kjer se je podal v vodo. Reševalci so mogli le mrtvega spraviti na suho.

Poklicno je bil s svojim bratom Friedlnom udeležen pri skupnem, takorekoč družinskem podjetju, tovarni parketov v Libučah. Podjetje si je osvojilo dober ugled ter zaposluje precej delavcev iz bližnje domače okolice. Kljub svojemu političnemu nastrojenju, ko se ni mogel otrasti zastarele in razdvajajoče miselnosti protoklosti, je bil kot človek uslužen in koristen. Priljubljen je bil tudi pri delavcih, posebno koristen pa je bil pri skupnosti kosilne mlatilnice, ko je v svoji delavnici izvedel nešteto poprav kompliciranega stroja, da se je moglo žito, ko je dozorelo, spravljati brez velike izgube časa.

Posebno se je prizadeval za človekoljubno organizacijo libuško požarno brambo kot komandant, mimo tega pa je bil tudi poveljnik požarnih bramb okraja Pliberk. Dobre stike je iskal tudi pri gasilskih društvih v Mežiški dolini. Zaradi tega so bile na pogrebu v Libučah zastopane vse sosedne požarne brambe ter 10-članska delegacija gasilcev iz Prevalj, ki je na sveži grob položila venec z napisom na traku: »V slovo komandirju iz Libuč — gasilci Prevalje«.

Minulo nedeljo je bila seja požarnih bramb za okraj Pliberk, na kateri so do prihodnjega občnega zbora izbrali novega poveljnika za odsek. Na to mesto so postavili po funkciji najstarejšega komandanta na področju oddelka, namreč Franca Juha iz Vogra. V Libučah pa je prevzel posle komandanta krajevne požarne brambe dosedanji namestnik Dolfe Primoschitz, ki je, kakor ga poznamo, zelo marljiv in požrtvovalen sodelavec pri organizaciji, katere načelo je: Vsi za enega — eden za vse, pomagati v stiski vsem brez razlike mišljenja in govornice!

V A B I L O

Osmošolci slovenske gimnazije vabijo stare in mlade ljubitelje slovenske besede na

PRIREDITEV

ki bo v nedeljo 2. oktobra 1966 o 14.30 uri v Svečah pri Adamu in ob 20. uri v Ločah ob Baškem jezeru v Kulturnem domu.

Na sporedu bodo nastopi tamburašev, fanfonskega zbora, godcev in še kaj drugega.

VZNEMIRLJIVA IN ŽALOSTNA STATISTIKA

Po podatkih publikacije avstrijskega statističnega osrednjega urada je bilo leta 1965 v Avstriji skupno 91.708 prometnih nesreč na cestah. V primerjavi z letom poprej znaša prirastek nezgod 4,3 odstotka. V 46 tisoč 738 nezgodnih primerih so ugotovili le materialno škodo, dočim so bile pri 44.970 nezgodah poškodovane in ubite tudi osebe. Leta 1965 je bilo pri prometnih nesrečah poškodovanih 61.816 oseb ter jih je od teh 1829 podleglo poškodbam že na kraju nesreče ali pa pozneje v bolnišnicah.

Od leta 1961 so prometne nezgode na cestah narasle za 21,6 odstotka, dočim je število motornih vozil naraslo za 31,4 odstotka.

DOBRLA VAS

Tretjo nedeljo v oktobru (16. 10. 1966) je v Dobrli vasi tradicionalno žegnanje. Ob tej priložnosti bo popoldne v hotelu Rutar plesna veselica, kjer bodo igrali Mežičani. Že zdaj prisrčno vabljeni ob bližu in daleč!

MEDALJE ZA REŠEVALNO DELO PRI POPLAVAH

Borovlje. — Pred nedavnim je ob lepem slavlju v Borovljah okrajni glavar dr. Marko v imenu deželnega glavarja Sime podelil 222 osebam častne medalje za zgledno požrtvovalnost pri reševalnih delih ob poplavni katastrofi leta 1965. Odlikovanci pripadajo predvsem prostovoljnimi požarnim brambam Borovlje, Kapla ob Dravi, Kožentavra, Svetna vas ter obratni požarni brambi Maresch. Razen teh so dobili častna odlikovanja direktorja KESTAGa dipl. ing. Fogy in ing. Echerer kakor tudi mnogi vodilni delavci in nameščenci borovljske jeklarne za obrambo mesta, ki je bilo ogroženo od Ljubeljskega potoka. Besede zahvale je odlikovancem poleg okrajnega glavarja spregovoril tudi župan Sargo.

Na slavnosti je igrala borovljska mestna godba. Prvič so predvajali dokumentarni film Hermanna Ogrisa o veliki povodni katastrofi ter o podrtim humperškem mostu. Slavje so zaključili s spominom na podžupana Hansa Richterja in gasilca Manfreda Werniga, ki sta pri lanskii katastrofi zgubila življenje. Obema so postumno podelili častna odlikovanja.

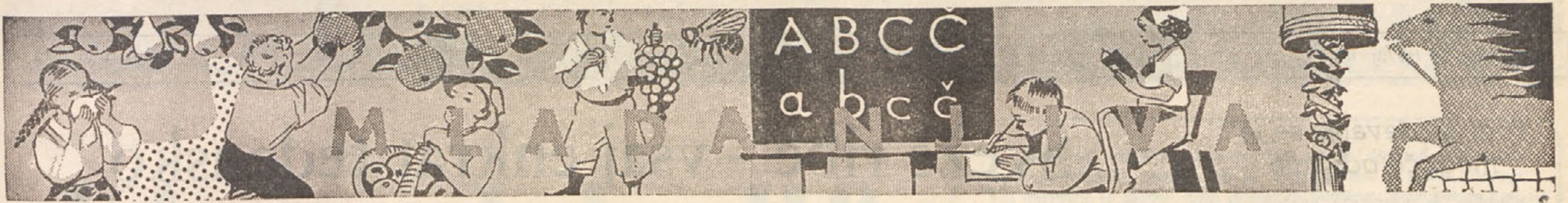
C E L O V E C

Pred zaključkom lista smo zvedeli, da je v 69. letu starosti umrl stolni prošt prelat dr. Rudolf Blüml, dolgoletni predsednik združenja slovenskih duhovnikov na Koroškem in nadzornik za verouk na slovenski gimnaziji v Celovcu.

Pogreb bo danes v petek ob 14. uri v celovski stolnici.

KOLENDAR

Poltek, 30. september: Hieronim
Sobota, 1. oktober: Remigij
Nedelja, 2. oktober: Angeli var.
Ponedeljek, 3. oktober: Terenzija
Torek, 4. oktober: Frančišek
Sreda, 5. oktober: Placid
Četrtek, 6. oktober: Brunon

Sonce starosti

Dan se je že umikal mraku, toda putke in petelinčki Jurčkove babice še vedno niso šli spat. Čudno, prav zares, saj so vsak dan odzeli v kurnik, brž ko je sonce potegnilo za grič svoj poslednji žarek.

„Pi, pi, pi,“ jih je vabila babica s praga, zakaj hotela jih je čimprej spraviti v red, da bi potem brez skrbi pripravila večerjo.

Pa jo je zmotil razposajen otroški smeh. Pohitela je k vrtnim vratom in ojoj! kaj je videla! Sosedovi otroci so se izza ograje norčevali iz starke, ki je vsa nesrečna stala sredi ceste, z raztrgano mrežo v roki. V dolino pa so se veselo kotalila rdeča jabolka.

„Čakajte, čakajte!“ je zavpila babica, toda bilo je prepozno. Mali poredneži so urno odnesli pefe. Nekaj pa babičinim očem le ni ušlo. Med grdavi je bil tudi njen vnuk Jurček, ki je bil pri njej na počitnicah.

„Jej, jej, kdo bi si mislil,“ je tarnala, ko je pomagala starki loviti jabolka, ki le niso šla predaleč.

Še ko je bila spet v kuhinji, je premišljevala le to, kako naj pokara Jurčka, da bo njena beseda našla pravo pot do njegovega srca. Šele trdna noč je Jurčka prignala domov. Ves v strahu se je prihulil v kuhinjo. Kako tudi ne, saj se je v njem vedno močnejše oglašala slaba vest, to pa je huda reč. Samo čakal je, kdaj ga bo babica pričela oštevati. Pa nič. Babica je bila prav taka kot po navadi.

Babica se je malo zamislila in nato dejala:

„Pustiva raje danes pravljice. Kaj, ko bi se pogovorila o življenju.“

„Saj res, babica, kaj je sploh življenje?“

„Veš, otrok moj, to je nekakšna pot, ki jo mora prehoditi vsak človek od rojstva do smrti. To pot prične z otroškimi leti. To je najlepši del življenja.“

„Toda, babica,“ je vzdihnil Jurček, „jaz bi bil vedno raje že velik. Ti ne veš, kako teži je biti otrok.“

„Vem, vem, vsi otroci mislijo tako. Tudi jaz, ko sem bila majhna, sem komaj čakala, da dorastem. Pa je še prehitro prišel čas, ko sem si odrezala težko deklško kito in jo dela v predal.“

„Tako, končno se bo le začelo novo življenje,“ sem si dejala vsa srečna. In res je bilo tako.

„Kmalu sem zapustila dom in njegovo toplo zavetje. Postala sem žena in mamica v svojem novem domu.“

O, veliko lepih in prijetnih trenutkov je bilo, s skrbmi in težavami pa tudi ni bilo prizaneseno. Kadar mi je bilo najhuje, sem se spomnila srečnih otroških let in jih klicala nazaj.“

„Pa so prišla, babica, povej kako!“

„Seveda so prišla. Kot prijeten spomin so se vrnila, ostala pri meni za kratek čas in mi pregnala žalost. Potem pa so odšla nazaj, toda vedno so mi pustila vero v prihodnje dni.“

Vidiš, tako je hitro mineval čas. Spetoma mi je vpletal v lase srebrne niti in mi risal gube v obraz. S tem sem stopala na po-

slednji del življenjske poti — v starost.

Da, da starost mi je prinesla prenekatero legobo. Ne vidim več dobro, bolezen pa mi potrka češče na duri.

Le nekaj je, kar mi posije kot sončni žarek v sivino poslednjih dni. To so otroci. Kadar gledam otroke, pridne in dobre, seveda mi je pri srcu toplo. Mirna in zadovoljna sem, ker vem, da moja življenjska pot ni bila zaman.“

Jurček je sedel babici na kolena. Nežno ji je pogladil bele lase, jo pobožal po uvelih licih, rekel pa ničesar. Tudi babica je molčala. Le tesno k sebi je privila svojega vnuka, zakaj vedela je, da jo je Jurček razumel.

Lisica in grozdje

Lisica je zagledala na brajdi krasno zeleno grozdje. Rada bi ga bila natrgala, toda viselo je previsoko. Za tolažbo si je rekla: „Sploh ga nočem utrgati, je še preklislo!“

Tako tudi mnogi ljudje radi pravijo, kadar ne morejo doseči česa, kar bi še tako radi: „Saj mi sploh ni do tega!“ Drugi jim pa odgovarjajo: „Seveda, grozdje je še klislo!“

Berač in bogata kmetica

(Finska pravljica)

Na bogato kmetijo je prišel berač in prosil za prenočišče. Kmetica ga je odgnala ter še zagrozila, da bo naščuvala pse, če se brž ne pobere.

Berač je nato odšel do siromašne bajte. Žena ga je sprejela in rekla: — Le kam boš šel, revež? Čeprav nimamo prida kruha, boš jedel z nami.

Ko je berač stopil v izbo in zagledal otroke, je vprašal: — Zakaj pa so tvoji otroci tako raztrgani?

Žena je odvrnila: — Uboga vdova sem in preživljati moram pet otrok. Le kje naj vzamem, da bi kupila vsakemu po dve srjaci!

Nato je berač umolknil in legel. Ko so ga klicali k večerji, je dejal, da je bolan in ne bo jedel. Zjutraj pa jim je položil na mizo kruh iz beraške malhe in dejal: — Kar boš pričela delati, delaj ves dan!

Toda revna žena ni doumela beračevih be-

sedi. Imela je še kos belega platna in je pomislila: — Če je še berač rekel, kako strgane otroke imam, kaj neki šele govore drugi ljudje! Šla je v vas, da bi si sposodila mero in zmerila platno.

Posodili so ji mero in vrnila se je domov. Toda, ko je hotela odpreti vrata v čumnat, ni šlo in ni šlo. Slednjič je vendarle s prek-ljo odmaknila vrata. Kaj je zagledala? Do vrha polno čumnato samega platna. Takoj je pričela meriti platno. Šele zvečer, ko je sonce zašlo, je zmerila zadnjo ped platna: in šele zvečer je doumela beračeve besede. Saj v naglici ni imela toliko časa, da bi pomislila, od kod je prišlo toliko dišečega platna.

Zvečer, ko je vrnila mero, je povedala bogati kmetici, kako je na beračevo besedo dobila ogromno platna.

Brž ko je bogata kmetica to slišala, je ukazala hlapcu: — Daj, vprezi konja in pripelji berača. Revežu moramo pomagati!

Hlapec se je moral odpeljati in naslednji dan je v neki vasi našel berača. Ta sprva ni hotel z njim, šele ko ga je hlapec milo prosil in rekel, da brez njega ne upa nazaj, je prisedel na voz.

Kmetica ju je sprejela nadvse prijazno. Berača je peljala v najlepšo sobo in ga gostila in pojila. Tako dobro se možu še nikoli ni godilo. Jedel je, pil in spal, kolikor je mogel. Še mislil ni, da bi zapustil gostoljubno hišo. Kmetico pa je potrpljenje že minevalo. Seve, spoditi ga ni mogla.

Kako se je preračunljiva in lakomna ženska razveselila četrtega dne zjutraj, ko se je berač jel poslavljati.

Ker je šel k vratom in molčal, ga je sama vprašala: — Kaj bom pa danes delala? Berač ji je odgovoril: — Kar boš delala, delaj do večera.

Kmetica je stekla v hišo, da bi poiskala mero in začela meriti platno.

— Ej, prej moram še pošteno zajtrkovati, ker bom cel dan brez hrane. Brž si je ocvrla jajca in nato jih je cvrla ves dan, dokler ni sonce zašlo, da je izpraznila shrambo do zadnjega jajca. Prav ji je bilo!

FRANCE BEVK:

Mrak

Ali ste videli, kakšen je mrak? roke nevidne, tih je korak.

S sukunjico črno sonce zagme, z roko nevidno zvezde utrne.

Sestrica nočka hodi za njim... srečno, zaspanček, ti spanje želim.

„Seveda, babica slabo vidi, naočnikov pa tudi ni imela,“ je uganil Jurček in se od-dahnul:

„Torej me sploh ni mogla spoznati.“ Medtem ko je še težil lačni želodec, je sam zase zatrdil:

„Imeti babico, to je najimennitnejša stvar na svetu. Nihče ne pripravlja boljših jedi. Pa pravljice zna pripovedovati, take, ki jih ne premorejo vse knjige skupaj.“

Na mah je bila večerja v kraju in že je babica sedla v svoj stari naslonjač, Jurček pa na pručico k njenim nogam.

„Babica, povej mi bajko!“

Pravljica o soncu, mesecu in petelinu

(MALAJSKA PRAVLJICA)

V davnih, davnih časih so živeli na nebu trije bratje: Sonce, Mesec in Petelin.

Nekega dne je Sonce odšlo na delo, Mesec in Petelin pa sta ostala doma. Zvečer je Mesec ukazal Petelinu, naj prižene živino s pašnika. Marljivi Petelin pa je bil utrujen po celodnevem delu in ga ni hotel ubogati. Tedaj se je leni Mesec neznanško razjezil, zgrabil Petelina za greben in ga treščil na Zemljo.

Ko se je zvečer Sonce vrnilo, ni bilo Petelina nikjer in jelo je povpraševati po njem. Kaj je preostalo Mesecu, kot da je po vedal, kaj se je zgodilo.

Sonce se je razžalostilo in reklo:

— Brat Mesec, če z nikomer ne moreš živeti v miru in prijateljstvu, tudi jaz ne bom več živel s teboj. Od danes naprej bo noč tvoja, dan moj. Brat Petelin te nikoli več ne bo imel rad, ker si ga pahnil z neba. Na mene pa ne bo nikoli pozabil. Ko bom jaz vzel, bo vstal tudi on in se bo veselil, ko pa boš ti vzel, se bo skrtil in šel spat.

In zares je odtehdob tako. Komaj zjutraj sonce vstane na vzhodu, se Petelin razveseli, da vidi svojega starejšega brata in zakliče:

Kikiriki, kikiriki!

V petelinjem jeziku pomeni to:

„Najstarejši brat, tukaj sem! Najstarejši brat, tukaj sem!“

In tako kliče Petelin ves božji dan. Ko maj pa Sonce utone za gore in se prikaže bledi Mesec, pobegne Petelin domov ter se skriva v kurnik, da ne bi gledal neljubega brata.

Stopil sem v svojo sobo, odprl okno in zaprl naoknice. Prižgal sem svetilko, sedel za mizo in pričel reševati neki matematični problem. A nisem vzdržal dolgo. Grlo se mi je tako stiskalo, da me je kar bolelo.

Vstal sem, vzel izpod postelje čevlje in jih pričel čistiti. Odkar sem se vrnil iz šole, so se čevlji lahko že dodobra posušili. Zato sem jih narahlo namazal in zdrgnil s čunjjo, da so se svetili. A še potem, ko so se svetili, sem jih drgnil hitreje in hitreje, drgnil močnejše in močnejše, dokler mi niso roke otrpnile od bolečine.

Ob pol osmih je Marija z zvončkom poklicala k večerji. Po večerji smo opravili večerno molitev, nato nas je oče izprašal kakor ponavadi: ne, nihče ni čez dan grešil, oče se je lahko mirno odpravil nazaj v svojo pisarno.

Ob pol devetih sem bil v svoji sobi, ob devetih pa je prišla mama in ugasnila luč. Bil sem že v postelji. Ko je odhajala, mi ni privoščila ne besede in ne pogleda. Ostal sem v črni temi.

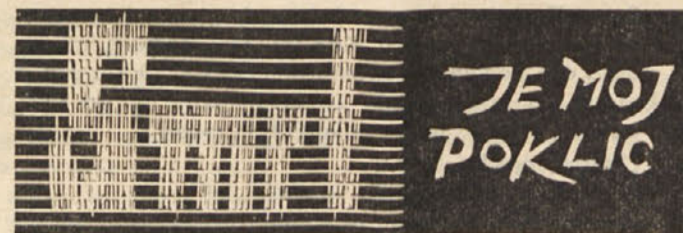
Čez nekaj časa sem se ulegel na hrbet. Noge sem imel napeto stegnjene in skupaj, glavo otrplo in oči zaprte. Roke sem si prekrizal na prsih. In zamislil sem si, da sem umrl. Vsa družina se je zbrala in molila okrog moje postelje, kleče na golih tleh. Marija je jokala. Prizor, ki je trajal precej časa. Naposled je moj oče vstal, ves črn in košččen, s togimi koraki odšel in se zaprl v svojo pisarno. Sedel je k oknu, ki je bilo širom odprto. Zdaj čaka, da dež poneha. Potem bo okno zaprl... A vse skupaj prav nič ne pomaga. Mene ni več. Nikoli ne bom duhovnik, nikoli ne bom prosil boga za zveličanje njegove duše.

Naslednji ponedeljek sem kakor ponavadi vstal ob petih zjutraj. Pritisnil je oster mrz. Ko sem odprl naoknice, sem opazil, da je streha postaje pokrita s snegom.

Ob pol šestih sem z očetom zajtrkoval v jedilnici, potem sem se odpravil v svojo sobo. Na hodniku se je ne-

R O B E R T M E R L E

2

nadno prikazala Marija. Očitno me je čakala.

Svojo veliko rdečo roko je položila na mojo ramo in polihoma rekla:

„Ne pozabi.“

Zaokrožil sem z očmi in rekel:

„Ne bom, Marija.“

A nisem se premaknil. Velika rdeča roka mi je stisnila ramo in Marija je zašepetala.

„Ne reče se ‚ne bom, Marija‘, ampak je treba iti. In to takoj.“

„Da, Marija.“

In še močnejše mi je stisnila ramo.

„Potem pa kar, Rudolf.“

Izpustila me je, in ko sem odhajal proti stranišču, sem na tilniku čutil njen pogled. Odprl sem vrata in jih brž zaprl za sabo. Vrat ni bilo moč zakleniti in oče je že pred davnim časom odstranil električno žarnico. V stranišče je prodirala siva svetloba zgodnjega jutra skozi linico, ki je bila vedno odprta. Prostor je bil mračen in mrzel.

Od mraza sem šklepetal z zobmi. Sedel sem in se trdovratno zagledal v tla. A nič ni pomagalo. Kljub vsemu sem ga videl. Da, še zmeraj je bil tam: z rogovi, z velikimi, izbuljenimi očmi, z dolgim, povešenim nosom in z de-

belimi ustnicami. Papir je že porumenel, kajti moj oče ga je že pred letom dni pribil na vrata, nasproti sedeža, v višini oči. Po hrbtu me je obil mrzel pot in pomislil sem: „Saj je samo slika. Menda se ne boš bal slike!“ In dvignil sem glavo. Hudič me je pogledal naravnost v obraz in njegove počastne ustnice so se mi zarežale. Vstal sem, potegnil hlače nase in zbežal na hodnik.

Marija me je zgrabila in stisnila k sebi.

„Si opravil?“

„Nisem, Marija.“

Zmajala je z glavo in objele so me njene dobre, žalostne oči.

„Te je bilo strah?“

Kot bi dahnil, sem rekel:

„Strah, Marija.“

„Saj ga ni treba gledati.“

Stisnil sem se k nji in z grozo čakal, kdaj mi bo zapovedala, da se moram vrniti v stranišče. Rekla pa je samo:

„Saj si že velik fant!“

V očetovi pisarni so se zaslišali koraki in Marija mi je hitro pošepnila:

„Prav, boš šel pa v šoli. A ne pozabi.“

„Ne bom, Marija.“

Izpustila me je in pohitel sem v svojo sobo. Pripel sem si hlače na naramnice, si obul čevlje, vzel z mize šolsko torbo, sedel na stol in si torbo položil na kolena. Obsedel sem kakor v kakšni čakalnici.

Čez nekaj časa se je onkraj vrat razlegal očetov glas: „Ura je šest in deset minut, mein Herr!“

Oče je znal poudariti listi „mein Herr“, ko da bi počil z bičem.

Ulico je pokrivala že debela snežna odeja. Oče je stopal s trdimi, enakomernimi koraki, molčal je in gledal

Tudi zardevanja se je mogoče odvaditi

Mladostniki, ki nenadoma opazijo, da so nepričakovano začeli zardevati v tudi najbolj bedastih situacijah, se običajno vmeto vržejo na priročnike za psihologijo in se trudijo odkriti »kompleks«, ki jih tako pogosto spravlja v zadrego. Vsem takšnim iskalcem resnice je treba povedati, da zardevanje ni bolezen, zaradi katere bi bilo treba potegniti na dan komplekse, marveč navadna motnja, ki jo je mogoče zmanjšati in odpraviti.

Ko je govor o zardevanju, se psihologi pogovarjajo o eretofobiji (beseda pomeni »strah pred zardevanjem«) in zlahka naštejejo vrsto vzrokov zardevanja. Kako reagira dekle, ki se nenadoma sreča iz oči v oči z zelo lepo teletnico? Praviloma zardi. Enako zardi mladostnica, ko nenadoma sreča fanta, za katerega misli, da ga ne more »očarati«. Mnogi ljudje zardevajo preprosto zato, ker srečujejo neznan ali pomembne osebnosti. Drugi zardevajo spet zato, ker morajo govoriti v javnosti in ker čutijo, da jih okolica opazuje. Reakcija je vedno enaka: val vročine po obrazu in vratu, jasen in nadležen občutek zardevanja ter občutek, da človek stoji pred drugimi v podrejenem položaju.

Fiziološka razlaga pojava je dokaj preprosta. Val toplote in rdeče lise na obrazu ter na vratu so kajpada posledica razširitve žil, prav tako kot je bledica posledica nasprotnega postopka, se pravi nenadnega skerenja žil. Reakcija izvira iz živčnih centrov, ki nadzorujejo čustveno doživljanje.

Zakaj zardevamo, kakšen je psihološki pomen te nadležne čustvene reakcije? Odgovor psihologov je zanimiv in mnogi nepoučeni ga zavračajo: zardevamo, ker smo pripravljene na skoke, na boj in včasih tudi na napad. Kako je to mogoče — boste porekli — ko so vendar plašni ljudje tisti, ki najpogosteje trpijo zaradi te nezaželene motnje? Prva ugotovitev v odgovor na to vprašanje bi se glasila takole: kadar nenadoma zaidemo v položaj, ki nas zmede ali preseneti, si ne moremo kaj, da ne bi reagirali z mobilizacijo vseh naših sil za obrambo pred neznanim.

To je torej vzrok zardevanja mladostnice, ki se je srečala z morebitno teletnico ali je doživela javno ponižanje. V tem primeru se je dekle znašlo v položaju, ki ga je podzavestno ocenilo za nevarnega. Zato tudi ne zardevamo, kadar smo v družbi ljudi, ki jih dobro poznamo in kadar nastale položaje docela obvladujemo. Zaključek se torej lahko glasi: rdečica je dokaz, da se spoprijemamo z okoliščino, za katero čutimo, da je ne obvladamo. Zardevanje je posledica naše notranje pripravljenosti na beg, na skrivanje ali pa na napad — z eno besedo: na obrambo v širšem pomenu besede.

Psihologe najbolj zanima seveda psihološka plat zardevanja. Ta pojav ima namreč tudi drugotne posledice: človek, ki ga vznemirja ta napaka, si lahko samo predstavlja, da bo v nekem določenem položaju zardel in že samo to povzroči občutek manjvrednosti in strah pred položajem, do katerega utegne priti.

Kako ozdraveti? Eretofobija preide z leti in izkušnjami, ki vsakemu posamezniku pomagajo premagovati težave ter krepijo njegovo samozavest. Sklep »ne bom več zardeval« ne pomaga prav nič. Najboljši nasvet, ki

Prva hrana človeka je bilo meso. Kaj je bilo enostavnejšega kot na lovu ubito žival odreti in si tako pripraviti izdaten obrok hrane? Tako so se hranili ljudje, ki so živeli na travnikih in med gozdovi, tisti pa, ki so živeli ob morju, so lovili ribe. Že pred 2000 ali morda še več leti so že razlikovali ribje meso od ostalih vrst mesa in je prav zanimivo, da so že takrat nekatere veroizpovedi dovoljevale ribje meso tudi ob najbolj strogem postnem času, ko niso imeli niti pojma, da so ribe najrevnejše s holesterinom in da suhe ribe nimajo skoraj nič masti.

Glavna prednost rib pa ni v tem, da ne vsebujejo maščob, ribe so namreč izredno bogate drugih za naše življenje važnih snovi.

Mastne ribe vsebujejo v 100 gr mesa vso potrebno dnevno količino vitamina A, 15—75 odstotkov dnevne potrebe vitaminov B-skupine in toliko vitamina D, da ga je že v 10 gr ribjega mesa dovolj za en dan.

Vitaminski in kalorijski pa še niso dovolj, potrebujemo še vrsto drugih snovi v majhnih in manjših količinah, da ostanemo zdravi. To so mineralne soli in sledovni elementi. Tudi za te so ribe odlični viri. Predvsem so bogate fosforja, ki je hrana za živce, železa, ki je važno za tvorbo krvi, nadalje mangana in še posebno joda, ki nas štiti pred golšavostjo.

O koristnosti ribjega mesa so si zdravniki edini in ga priporočajo zato vsaj enkrat te-

Spanje mora biti zadostno

Ljudje, ki preveč delajo in zaradi tega premalo spijo, kmalu začutijo posledice. Kdor si ne privoščiti dovolj spanja, postaja vedno bolj razdražljiv in za delo nesposoben. Pri vsakem »fatu spanja« zdravje nekje šepa, pri enem bolj, pri drugem manj, kar je odvisno pač od tega, kako velik je primanjkljaj spanja in kako dolgo že traja.

Kronično pomanjkanje spanja se pokaže sprva v zmanjšani sposobnosti za reakcije. Mišice ne reagirajo več tako hitro in zanesljivo, kot bi morale. To se pokaže zlasti v poklicih, ki terjajo hitre in spretno gibe.

Naraščajoče pomanjkanje spanja lahko povzroči mojnje sluha in tipa in vpliva na občutek za toploto in pritisk. Tudi vid trpi. Velikost in oblika se izpreminjata in človek ne more več pravilno presoditi oddaljenosti.

Koliko spanja potrebujemo. Tu ni pravila. Nekdo ga potrebuje več, drugi manj.

ga je moč dati, je: kadarkoli morete, razvijajte prijateljstvo ter svoje čustvovanje. Skrbna analiza je pokazala, da so prav samotarji tisti, ki so najbolj podvrženi zardevanju. Imeti dosti prijateljev, navezovati stike z znanci, ne bežati pred družbo ter gojiti spretnost pogovora pomeni hkerati odpri svojo notranjost zaupanju, naučiti se najprej poslušati in potem odgovarjati ter pomeni končno spoštovati tuja mnenja.

denko na našem jedilniku. Edino ljudje, ki so občutljivi za ribje beljakovine, se naj ogibljujejo rib. Pa ta alergična preobčutljivost se pojavi včasih samo ob določenih vrstah rib ali rakov.

Za vse druge so ribe prava zdravilna jed in morda ob ne preveč bogati prehrani še posebno priporočljive, ker so često cenejše kot ostalo meso.

Ribe so odlična hrana za shujševalno dieto. Problem pri shujševanju je namreč preskrba z beljakovinami, kar je najbolje rešeno z uvedbo ribjih dni. Neki zdravnik je priporočil takle jedilnik: dva dneva zapovrstvo v tednu jejmo ribe opoldne in zvečer, in sicer brez priloge: krompirja, riža ali kruha in brez omak. Ribe naj bodo tudi malo slane, kajti sol povzroča žejo in žejo gasimo s tekočino, ki tudi redi. Trditev, da bi ribe same po sebi žejele, pa ne drži, saj vsebujejo prav toliko soli kot katero koli drugo meso, razen onih v konservah ali nasoljenih.

Kako najbolje pripravljamo ribe?

Naše gospodinje jih po večini ocvrejo pavaljane v moko, veliko pa grešimo tudi s tem, da ribje zrezke pripravljamo v moki in jajcu in še morda v drobtinah, kar je najmanj priporočljivo, ker se drobtine namreč napojijo z maščobo.

Najboljše so kuhane ribe. Tako jih največkrat pripravljajo domačini ob morju. Očiščeno veliko ribo ali manjše ribe položimo v kozico, dodamo lovorjev list, nekaj zrn popra, malo kisa, zelen peteršilj s korenino, sol in toliko vode, da je riba skoraj pokrita. To juho domačini zabelijo s pravim olivnim oljem. Z vsemi dodatki kuhamo ribo, odvisno od debelosti, do pol ure. Kuhano damo na velik oval, odstranimo hrbtno, potresemo z drobnimi nasekljanim zelenim peteršiljem in zdrobljenim česnom ter polijemo s precejeno juho.

Tudi na žaru pečene ribe ne zaostajajo za kuhanimi. Pred pečenjem večjim ribam narežemo kožo, v trebuhu pa nadevamo sesekljan česen in peteršilj ter jih osolimo. Med peče-

njem jih pridno mažemo z oljem, da se koža rjavorumenoma zapeče.

Ribe obložimo s svežo zelenjavo in sadjem — nikoli naj ne manjka limonin sok — tako bomo nadomestili še vitamin C, ki ga v ribah najdemo le v sledovih.

Drobni nasveti

■ Nikoli ne vlijte v kopalno kad zelo vroče vode, pač pa jo najprej napolnite do neke višine z mrzlo. Tako boste očuvali porcelan.

■ Trak na moškem klobuku ne bo masten, če med klobučevino in usnjeno podlogo vstavite polivinilni trak.

■ Zarjavele škarkje ali pletivke potopite v posodo, v katero ste vlili dva dela vode in en del petroleja. Po dvanajstih urah jih dobro zdrgnite z volneno krpo. To velja tudi za zarjavele ključice.

■ Umazane krtače za lase ali obleko potrosite z otrobi in ščetine dobro zdrgnite z dlanjo. Če se je nabralo le preveč umazanije postopek ponovite.

■ Žebelj boste veliko lažje pribili v steno, če ga boste najprej pomočili v hladno mast.

■ Zunanjo steno hladilnika, štedilnika pa tudi druge emajlirane predmete najlepše očistite z mlekom. Najprej jih zdrgnite z mehko krpo, ovlaženo v mlačnem mleku nato pa jih dobro obrišite še s suho.

■ Volneni koc bo spet kot nov, ve pa ne boste prehudo utrujene če ga boste takole prale: najprej ga potopite v mlačno raztopino blagega detergenta, potem pa z bosimi nogami koc krepko »prehodite« izperite ga v mlačni vodi in posušite daleč od peči in sonca — najbolje čez dve dobro napeti vrvi.

Zdravilni učinki črne redkve

Črna redkev razkrajja sluz pri kašlju in bronhialnem katarju ter je odlično sredstvo celo proti dušljivemu kašlju. Na splošno velja, da nekoliko čajnih žličk redkvinega soka odpravi najtrdozratnejši kašelj pa tudi hripavost.

Sluz lahko razmehčamo še drugače. V večjo redkev izdobljemo luknjo in jo napolnimo z medom. Po nekaj urah se med sam od sebe zmeša z redkvinihim sokom.

Najpomembnejši pa je učinek redkve na žolč. Znanstveni poskusi so potrdili, da redkvin sok vpliva na delovanje žolča. Preprečuje nastanek žolčnih kamnov, če pa so ti že nastali, jih požene naprej.

Kako pripravimo in uživamo redkvini sok za zdravljenje žolčnih obolenj in revmatizma? Redkev nastrgamo in nastržke stisnemo. Dvakrat ali trikrat tedensko popijemo po pol skodelice tega soka.

Redkvini sok pospešuje tudi odvajanje in je odlično sredstvo proti kroničnemu zaprtju. Pri tem pa ni potrebno, da uživamo s stiskanjem pridobljeni sok, ampak zadostuje, da pojemo redkev samo. Tako dobi črevesje močno pobudo, ker pride vanj večja količina neprebavljive celuloze.

Redkev je tudi učinkovito sredstvo proti revmatizmu in protinu. Slednji nastane zaradi prevelike količine soli urinske kisline. Redkev kot sredstvo za odvajanje pripravimo tako, da presni dodamo nekaj zrn soli in jo zaradi boljše prebavljivosti zrežemo na ploščice. Dodamo ji še olja in kisa. Vme s lahko zrežemo tudi nekaj čebule in česna.

stmo predse. Z glavo sem mu segal komaj do ramen in stežka sem ga dohajal. In vrgel mi je, ne da bi obrnil glavo:

»Stopaj vendar v korak!«

Menjal sem korak in sam pri sebi štel: »Leva... leva...« Toda očetove noge so bolj in bolj grabile pot, znova sem izgubil korak in oče je presekano zasikal:

»Stopaj v korak — sem ti rekel!«

Pohitel sem in skoraj v dve gube sem se moral zviti, da sem delal tako dolge korake kakor on. A vse zaman. Spet sem izgubil korak in opazil sem, kako se je očetov obraz visoko nad mano spačil od besa.

Kakor vselej sva tudi tokrat prispela v cerkev deset minut pred začetkom maše. Poiskala sva svoj prostor, pokleknili in pričela moliti. Čez nekaj časa je oče vstal, odložil molitvenik na pult klopi, sedel in sklenil roke. Jaz sem ga v vsem posnemal.

Mraz je vrtal do kosti, sneg se je lovil v cerkvena okna, jaz pa sem stal sredi neizmerne zasnežene stepe, s svojimi ljudmi sem stal na straži in streljal. Kmalu pa je ste pa izgubila. Znašel sem se v pragozdu. V rokah sem držal puško, pripravljeno za strel. Name so prežale divje zveri, zasledovali so me divjaki, umiral sem od vročine in lakote. Oblečen sem bil v belo sutano. Divjaki so me zgrabili, me privezali na kol, mi odrezali nos, ušesa in spolovilo. A že v naslednjem hipu sem se znašel v guvernerjevi palači. Palačo so oblegali divjaki, vojaki, ki je stal zraven mene, je padel. Vzel sem njegovo puško in pričel divje streljati, kakor po čudežu je vsak strel zadel.

Maša se je začela. Vstal sem in z vsem srcem molil: »Ljubi bog, naredi, da postanem misijonar.«

Moj oče se je nagnil naprej in vzel s pulta molitvenik. Jaz sem naredil vse kakor oče. Potem sem spremljal mašo

z molitvenikom v roki, ne da bi izpustil eno samo vrstico.

Po maši sva ostala v cerkvi še deset minut in nena-dno me je stisnilo pri srcu. Kdo ve, sem pomislil, ali me je morda oče namenil za svetno duhovščino? Odšla sva iz cerkve, in ko sva naredila že nekaj korakov po ulici, sem potlačil strah, ki me je navdajal, in rekel:

»Prosim, oče.«

In ne da bi obrnil glavo, je zinil: »Ja?«

»Prosim, oče, ali smem govoriti?«

Mišice na čeljustih mu je spreletel krč. Suho in zloviljno je ponovil:

»Ja?«

»Prosim, oče, jaz bi rad postal misijonar.«

In suho je odbil:

»Tisto boš, kar ti bom jaz rekel.«

Konec vseh upov. Menjal sem korak, sam pri sebi štel: »leva... leva...«, tedaj pa se je oče sunkoma ustavil in započil vame svoj ostrí pogled:

»In zakaj bi bil rad misijonar?«

Zlagal sem se:

»Ker je bolj naporno.«

»Postati hočeš torej misijonar, ker je bolj naporno?«

»Da, oče.«

Odkorakal je naprej, napravil še kakih dvajset korakov, potem pa nalahno obrnil glavo proti meni in kakor v zadregi rekel:

»Bomo videli.«

Šla sva in čez nekaj časa je spet vprašal:

»Postati hočeš torej misijonar?«

Dvignil sem oči proti njemu. Premeril me je od nog do glave, nagubal obrvi in osorno ponovil:

»Bomo videli.«

Prišla sva do ogla Schloß-Straße. Ustavila sva se.

Na svidenje, Rudolf.»

Stopil sem v pozor.

Na svidenje, oče.»

Nalahno je zamahnil z roko. Obrnil sem se na petah kakor ponavadi in odšel. Glavo sem stisnil med rame. Ko sem bil že precej daleč na Schloss-Straße, sem se obrnil: očeta ni bilo več. In pognal sem se v divji dir. Pred nekaj trenutki se je zgodilo nekaj nezasišanega: oče ni rekel »ne«.

Takole med tekom sem videl v roki puško, ki sem jo vzel ranjenemu vojaku v guvernerjevi palači, in pričel streljati v hudiča. Prvi strel mu je odnesel vso levo stran obraza. Pol njegovih možgan se je razlezlo po vratih stranišča, levo oko je iztaknjeno viselo, desno pa me je gledalo, polno smrtno groze. Jezik v razmrvarjenih in krvavečih ustih se mu je še vedno premikal. Ustrelil sem drugič. Zdaj je odneslo desno stran obraza, medtem ko se je leva v hipu spet obnovila. Zdaj me je gledalo levo oko, polno neizmerne groze in moledovanja.

Planil sem skozi šolska vrata, snel čepico, pozdravil slugo in prenehal streljati. Zvonec je zadržal. Vstopil sem se v vrsto in prišel je oče Thaler.

Ob desetih smo odšli v učilnico. Zraven mene je sedel Hans Werner. Desno oko je imel podpluto in oteklo. Pogledal sem ga in s ponosom v glasu mi je rekel:

»Mensch! To sem jih dobil!«

In še v isti sapi je dodal:

»Pozneje ti povem, v odmoru.«

Potem sem umaknil oči od njega in se potopil v svojo knjigo.

(Se nadaljuje)

ELLERY QUEEN:

Kje so dolarji?

V hotelu Chancellor v New Yorku še niso pozabili dveh obiskov gospoda Philyja Mullane. Prvič se je vpisal pod imenom Winston F. Parker. Hišni detektiv ga je prijaval inšpektorju Richardu Queenu. Zapu- stil je sobo 913 z lisicami na rokah in bil obsojen na deset let ječe zaradi roparskega napada na Manhattanu. Drugič, deset let kasneje, je moral prav tako oditi, toda takrat brez boja in brez lisic, zakaj bil je mrtev.

Ta zgodba se pravzaprav začena na neki avtomobilski cesti na deželi, ko je Mullane pobil svojega pajdaša Mikija in ga vrgel iz avtomobila, s katerim so bežali. Tako bi lahko delil plen na dva dela in ne na tri dele. Tretji pajdaš je bila Pittsburgh Patience. Ko je vozil avtomobil skozi pusto pokrajino, se je Mullane nenadoma odločil, da tudi s Patience ne bo delil plena. Preveč zapeljiva je bila misel, da bi bil sam lastnik vseh 62.000 dolarjev, s katerimi so bežali iz mesta, kjer so jih ukradli. Zato se je znebil tudi Patience. Policija je oba pobrala. Mikie od besnosti ni spravljal besede iz ust. Patience pa jim je pokazala vso razsežnost svojega slovarja. Teden dni pozneje jim je prišel v past tudi Mullane, in sicer v Chancellorju, kamor se je zatekel, da bi se skrili. Nikjer pa ni bilo niti sledu o denarju, 62.000 dolarjev je izginilo. Kljub temu da je preiskava dokazala, da je Mullane prišel s ceste direktno v hotel in ga ni več zapustil, se med potjo ni mogel nikjer znebiti denarja, ga vendar niso našli.

Vpraševali in vpraševali so se, kam je Mullane lahko skrnil plen? Vsi so želeli to zvedeti, policija in ljudje, ki so brali o tem drznem ropu. Patience in Mike bi tudi rada zvedela, kam je šel denar, saj sta bila zaradi soudeležbe pri ropu obsojena na deset let ječe.

Policija kljub vsem naporom ni našla prave poti. Poskušali so z vsemi sredstvi in mu celo v ječi nastavili past. Poslali so mu policajca, preoblečenega v obsojenca.

In nekega dne, ko so se obsojenci sprehajali po dvorišču, je skoraj prišel trenutek, ko bi zvedeli resnico. Tudi Philly se je sprehajal med obsojenci, ko je nenadoma zavpil, da so ga zabodli, in se onesvestil. V bolnišniški sobi mu je zdravnik povedal, da je bilo orožje, ki ga je zadelo, najhujše od vseh, kar jih je na svetu: srčni napad.

»Moje srce?« je neverno rekel Mullane. »Moje?«

Zdelo se jim je, kot da je ponorel. Zahteval je šefa straže. Nemudoma je prišel. Bil je dober mož in kot oče je skrbel za svoje zapornike. Na ta trenutek je policija čakala že pet let. »Torej, Mullane?« je vprašal.

»Gre za tistih 62.000 dolarjev,« je zamrmral Philly.

»Da, Mullane,« je rekel stražnik. »Hočem reči, stražnik, da jih nikakor ne morem vzeti s seboj. Mogoče bi bilo bolje, da vam povem, kam sem skrnil denar. Doktor mi je namreč rekel, da bom umrl.«

Jetniški zdravnik je bil še mlad in brez izkušenj. Segel mu je v besedo: »Ne, ne, rekel sem vam, nekega dne, Mullane. Ne zdaj! Morda ne boste imeli več drugega napada še leta in leta!«

»Oh,« je rekel Philly z bolj veselimi glasom. »Potem pa ne bom nič povedal, zakaj pa bi!« Nasmehnil se je in obrnil v zid.

Stražnik je bil besen in bi najraje premlatil oba, Philyja in zdravnika. In leta so tekla, Mullane ni ničesar izdal, in tako so vsi čakali, da ga izpustijo: zakon, Patience, Mike in celo Mullane sam.

Patience in Mike sta bila izpuščena že po sedmih letih zaradi dobre vedenja in odšla vsak na svoj konec. Mullaneju njegove molččnosti niso šteli v dobro in moral je vso svojo kazen presedeti. Zadnji dan so ga klicali v pisarno in stražnik mu je rekel:

»Povem vam, Mullane, nikoli ne boste prišli do tega denarja! Pa če-

tudi ga dobite, zavedajte se, da z zločinom pridobljen denar nikoli ne prinese koristi!«

»Jaz vam povem, stražnik,« je posmehljivo rekel Mullane, »da bom ta denar prav lahko dobil. Pa ne samo to. Zračunal sem, da mi bo vsako leto prinesel 6.200 dolarjev.«

»Kaj pa vaše srce, Mullane?«

»Oh, to je bilo verjetno samo od lakote!« je odgovoril Philly, se obrnil k vratom in odšel.

Policija mu je bila noč in dan za petami, sledili so mu vsepovsod, pa mu je kljub temu uspelo, da se jih je otresel. Ko so ga po desetih dneh le našli, je bil že četrty ure mrtev.

Truplo je odkril hotelski detektiv Blaufelt. Pravkar se je vrnil s štirinajstrednevnega dopusta in slišal uslužbenca hotela, kako govore o nekem gostu z imenom Wath, ki da je prišel že pred devetimi dnevi, pa od takrat še ni zapustil hotelske sobe. Kosila, zajtrke in večerje so mu prinašali v sobo, sobarica in natakari, ki sta mu stregla, sta bila edina človeka, ki sta ga videla. Vrata je imel zaklenjena noč in dan, pa še varnostno veržico si je dal namestiti, da je bil varen pred nepovabljenimi gosti. Njegova soba je imela št. 913 in uslužbenec v recepciji se je spomnil, da je gost zahteval prav to sobo.

»Pravkar sem se vrnil z dopusta in ga zato še nisem mogel videti,« je telefoniral Blaufelt policiji, »toda po vsem tem, kar so mi povedali naši uslužbenci, me lahko takoj obesite, če ta Wath ni v resnici Philly Mullane, ki se pri nas samo skriva.«

»Bravo, Blaufelt! Takoj bomo prišli!«

Inšpektor Queen je odložil slušalko in kimal z glavo:

»Isti hotel, ista soba. Moram priznati...«

»Točno,« je rekel Ellery, ki je medtem odložil slušalko drugega telefona. Dobro se je spominjal tega primera. Bil je namreč eden izmed tistih, za katerega se je njegov oče še prav posebno zanimal. »Zvito! Zelo zvito! Seveda čisto jasno, samo tam je lahko skrnil denar!«

»Toda Ellery, to sobo so vendar preiskali ped za pedjo, od vrha do tal, ko smo pred desetimi leti aretirali Mullana.«

»Prav gotovo ne tako temeljito kot misliš, saj smo spet pri tem pri-

MILOVAN ILIČ:

Avtomatizacija

Ljudje skoraj vsak dan iznajdejo nekaj novega. Včeraj za nas primer iznašli avtomatično odejo z amortizerji, danes pa so izumili električni mešalnik, ki sestavlja duhovite šale. Jutri bodo morda izumili avtomatski klobuk z vgrajenim sematorom, ki bo preprečeval spore in nesporazume med ljudmi.

Izumitelji kar naprej nekaj izumljajo ter nam s tem lepšajo in lajšajo življenje. Na račun poezije ustvarjajo komfort in na škodo elegancije dosegajo hitrost. Ljudje so se pač opredelili za popolno avtomatizacijo.

Že pred leti sem se začel zanimati za izume. Posamezne dele pohištva sem nadomestil z avtomatskimi napravami. Kos za kosom sem pošiljal v pokoj. Danes je moje stanovanje podobno muzeju, posvečenemu avtomatizaciji in mehanizaciji.

Namesto mačke imam elektronsko spiralo, ki proizvaja simpatične zvoke, ne more mi pa požreti kanarčka ali ribice v akvariju. Slavčka sem zamenjal z miniaturnim ultravijoličastim magnetofonom, ki lahko imitira vsakega ptiča-pevca. Porabi zelo malo vode in ni mu je treba venomer menjati. Imam tudi štiri robote, ki sem jih pred kratkim kupil za polovično ceno. S prvim igram šah. Urejen je tako, da se mi vda že pred trideseto potezo. Drugi robot je moj najboljši prijatelj, s katerim izmenjujem stališča in nazore. Tretji mi poje, kadar se mi pokvari radijski sprejemnik ali če se naveličam poslušati magnetofona-slavčka. Četrty robot v glavnem premišljuje in objavlja sklepe.

Izmed vseh štirih je ta najbolj nesramen. Že teden dni ne govori. Vidite, tako živiva z ženo. Uživava

meru,« je zagodrnjal Ellery. »Le spomni se, kako se je Mullane trudil, da bi nas prepričal, češ da je denar odložil med begom. Preiskali smo ves Connecticut. Oče, zdi se mi, da je denar že deset let v tej sobi in nikjer drugje!«

Odšla sta v hotel Chancellor z narednikom Velie in še dvema možema. Blaufelt jim je odprl vrata sobe 913. Veržica ni bila nataknjena na vrata, kjer je bil Mullane umorjen. Vsak je takoj prevzel svoje delo, narednik Velie pa je poklical policijo za umore.

Mullane je še vedno sedel, glavo in roke je imel naslonjene na mizo. Ubit je bil od zadaj, in sicer z nekim težkim predmetom, ki ga pa v sobi niso našli. Po ogledu rane so ugotovili, da je to moralo biti kladivo.

»Prepričan sem, da Mullane ni umrl od te rane,« je ugotovil Ellery. »Spomnite se, da je imel v zaporu težave s srcem. Dober udarec, slabo srce... in lahko spustiš zavoso.«

Ellery je pogledal okoli sebe. Soba še ni bila pospravljena, bila je v nekem določenem neredu. Kot bi kdo načrtno nekaj iskal... Nervozno je stopal iz kota v kot po sobi in mrmral sam zase:

»Ne, ne bi ga skrnil za pohištvo... v hotelu ga vedno premikajo... stene in strop so prebarvane in treba bi jih bilo na novo... ne, preveč nevarno...«

Spustil se je na kolena, da bi natančno preiskal tla.

Inšpektor je stal poleg mize.

»Blaufelt, pomagajte mi premakniti truplo.«

Ni bilo še čisto mrzlo. Rokavi in ovratnik domače halje so bili popackani s črnilom. Najbrž je ravno kaj pisal in ko ga je morilec udaril, se je črnilo prevrnilo. Inšpektor je iskal brisačo, da bi obrisal črnilo, pa ni našel nobene.

»Velie, prinesi mi iz kopalnice kako brisačo. Morda bomo z njo popili toliko črnila, da bi bilo mogoče razbrati, kaj je pisal.«

»Nobene umazane brisače ni tukaj,« je rekel narednik.

»Pa mi prinesi čisto, tepec!«

Velie je prinesel brisačo, in inšpektor Queen se je spravil na delo. V petih minutah je zbrisal dovolj črnila, da je lahko prebral. Bile so sa-

Tik pred začetkom koncerta, ki ga je obiskal tudi pruski kralj, so gledalci opazili, da je dirigent Liszt v veliki zadregi. Ves nesrečen je gledal, kam je založil partituro, brez katere koncerta ni mogel začeti. Nazadnje se je spomnil, da jo je položil na sedež v prvi vrsti in ko pogleda tja, vidi veličastno in debelo damo, ki sedi na partituri. Liszt pogleda kralja, ki nestrpen čaka na začetek, in damo, ki niti ne služi, v kakšno nesrečo je spravila dirigenta. Tedaj se domisli, pogumno stopi k baronici in ji smehljaje reče:

»Oprostite, baronica, toda partitura, na kateri vi sedite, ni napisana za pihala.«

Smeh stoletij

Na študijskem potovanju po Nemčiji je vadil v manjšem mestu z orkestrom svojo rapsodijo. Toda na nekaterih odstavkih so ga trobila kar trgala po ušesih. Nenehoma je slišal napačne tone. Ko je slavnega dirigenta minila potrpežljivost, je vrgel takirko ob tla in zakričal:

»Gospodje, to ni koncert, to je mačja godba!«

Tedaj je prvi trobentač mirno vstal in dejal:

»Maestro, te godbe nismo mi skomponirali!«

Ko se je znani dramatik poročil s precej priletno igralko, ga je vprašala:

»Zakaj pa nisi za poroko oblekel fraka!«

»Frak nosim samo pri premierah,« se je odrezal Molnar.

Pri znamenitem madžarskem fiziku Rolandu Eötväsu je delal kandidat izpit. Eötvös mu da v roke daljnogled in ga vpraša:

»Kakšen daljnogled je to!«

Nesrečen študent seveda ne ve, kam bi uvrstil zapleteni daljnogled, gleda skozenj, ga poskuša razstaviti in sestaviti, spet pogleda skozenj in ga nato vrne fiziku z besedami:

»Prav izvrsten daljnogled, gospod profesor.«

mo tele besede: »Denar je skrit v... Drugo je bilo preveč zamazano.

»Zakaj je napisal, kje je bil skrit denar?« je vprašal Blaufelt, ki je še vedno držal Mullanovo telo.

»Ko je vstal to jutro, je moral čutiti, da bo dobil ponoven napad. Ko se je to zgodilo v ječi, je hotel svojo skrivnost zaupati stražniku. Tokrat ga je bilo najbrž tako strah, da je hotel napisati, kje je skrivališče. Potem pa je onesveščen padel. Morda je bil tudi že mrtev. Morilec je vstopil, prebral pismo, ga udaril...«

»In našel denar pod posteljo,« je nadaljeval Ellery. »Ni ga več, oče!« Blaufelt je spustil Mullana. Odrinili so posteljo in pod preprogo našli skrivališče. Pod desko, ki se je dala dvigniti, je že deset let ležal denar.

Ko so se dvignili, je Ellery že preiskoval Mullanovo truplo.

»Ellery, kaj delaš?« je vzkliknil inšpektor Queen.

Tudi narednik Velie je imel začuden obraz, Ellery je namreč narahlo božal lice umrlega.

»Gladko!« je rekel.

»Še pred kratkim se je bril! To jutro. Lahko se še vidijo sledovi mila!«

»Bi radi kaj zvedeli, Blaufelt?« je rekel narednik Velie. Hišni detektiv je kar poskočil.

»Ste rešili uganko?«

»Seveda!« je rekel Ellery. »To nam odkriva morilca Philyja Mullana.«

Narednik je na široko odprl usta.

»Molčite, Velie!« je rekel inšpektor Queen. »Torej?«

»Hm, dobro, če se je Mullane davi bril, kje mislite, da je to opravil?«

»Kje?« je rekel Velie.

»Tam, kjer vsi to delajo! V kopalnici! Se niste še nikoli brili v kopalnici, ne da bi uporabljali tudi brisačo?«

»Dobro, dobro, Ellery, Mullane je uporabljal brisačo,« je nepotrpežljivo rekel inšpektor. »In kaj potem?«

»Kje pa je? Ko si naročil Velieu, naj ti jo prinese, ni bilo v kopalnici nobene umazane. V vsem prostoru je ni. Kaj ti je Velie prinesel? Čisto brisačo! Z drugimi besedami, ko se je Mullane davi bril, je nekdo odnesel umazano brisačo in jo zamenjal s čisto. Ker je imel Mullane navado, da se je zaprl tudi z veržico na vratih, je moral nekomu sam odpreti...«

»Sobarica!«

»Seveda! Kot navadno, jo je Mullane tudi davi spustil v svojo sobo in začela je pospravljati kopalnico. Sobe še ni utegnila. Zakaj? Zato, ker je imel Mullane v tistem trenutku napad! Ona ga je ubila s kladivom, ki ga je vse dni nosila s seboj, in čakala na ugoden trenutek. Prebrala je sporočilo in odnesla plen iz skrivališča.«

»Toda če je vse dni hodila s kladivom v žepu je morala za gotovo imeti izdelan načrt, morala je vedeti, kdo je!«

»Tako je, oče! Prepričan sem, da lko jo boš ujel, boš zvedel, da gre za tvojo staro znanko Pittsburgh Patience, samo nekoliko spremenjeno. Že od vsega začetka je morala slutiti, kam je Mullane skrnil denar, in ko je odslužila kazen in bila izpuščena iz zapora, se je zaposlila v hotelu... Tu je počakala svojega staroga prijatelja!«

Letala s tovorom atomskih bomb noč in dan „varujejo“ svetovni mir

Letoženja letalska nesreča nad špansko vasico Palomares, kjer je strmoglavilo ameriško vojno letalo in „zgubilo“ štiri atomske bombe, je šele prav opozorila na stalno nevarnost, ki noč in dan visi nad človeštvom. To je nevarnost tako imenovane „vojne v miru“, ki jo predstavljajo jedinice ameriškega strateškega letalstva, katerega letala so vsak dan 24 ur na poči okoli sveta — natovorjena z atomskimi bombami, ki bi jih na posebno povelje odvrгла na „sovražnika“.

Ameriško poveljstvo strateškega letalstva ali kratko SAC ima 80 oporišč na raznih koncih sveta: v Ameriki, Španiji, Zahodni Nemčiji, na Grönlandiji, v Veliki Britaniji, Maroku, Tajski, na Japonskem, Guami in Okinavi. Vsa ta oporišča so povezana s poveljstvom Norad v Colorado Springsu, na vsakem oporišču pa so štiri eskadre s po osmimi letali tipa B-52. Gre torej za 640 takih bombnikov, od katerih vsaki ima naloženih nekaj jedrskih bomb — od dveh do petih.

Ta ogromni in pošastni napadalni stroj ima nenehno v zraku tri eskadre, ki so pod neposrednim poveljstvom glavnega stanu v Omaha, v ameriški zvezni državi Nebraska. Tako je v zraku nenehno 24 letal, ki se izmenjujejo in lahko sprožijo jedrsko uničenje sveta že v prvih štirih minutah po izbruhu spopada. Bombniki letijo po že začrtanih zračnih poteh in vsako letalo že ima svoj cilj, na katerega naj bi — če bi prišlo do spopada — odvrгло svoj strašni tovor. Letala se dvignejo s svojih oporišč ter poletijo 20.000 metrov visoko proti Sovjetski zvezi in drugim socialističnim deželam. Ko pridejo do meje »sovražnika«, sproti vprašajo poveljstvo v Colorado Springsu, če lahko napadejo. Čim dobijo negativni odgovor, se letala spet vrnejo, toda v tistem trenutku leti proti »točkam X« že nova eskadra letal.

Dva kratka stavka — iskanje dovoljenja za napad in odklonitev tega dovoljenja — torej odločata o usodi sveta. Toda kaj bi se zgodilo, če bi eden izmed pilotov teh pošastnih letal samo enkrat napačno razumel pove-

lje; če bi kak poveljnik bombnika z jedrskimi bombami nenadoma zgubil razsodnost; če enkrat ne bi delovala radijska zveza med glavnim stanom in posameznimi letali ali če bi se podobna nesreča kot letos pri Palomaresu enkrat zgodila nad ozemljem Sovjetske zveze? Odgovora na ta vprašanja si verjetno nihče ne upa dati.

Vendar je vse to le ena plat strašne bilance »vojne v miru«; druga je vprašanje, koliko denarja dan za dnem požre ta blazna igra. Samo eno letalo tipa B-52 stane 8 milijonov dolarjev, vseh 640 letal SAC torej 5120 milijonov dolarjev ali okroglo 128.000.000 šilingov; dnevne stroške (gorivo za letala, posebne doklade za moštvo itd.) pa cenijo na 3 milijone dolarjev, kar v enem samem letu doseže velikansko vsoto 1100 milijonov dolarjev oziroma 27.500.000.000 šilingov!

Pri tem pa je treba upoštevati, da je akcija SAC le ena izmed številnih postavk ameriških izdatkov za vojaške namene. Naj omenimo le še vojno v Vietnamu, ki stane ameriške davkoplačevalce — kakor so izračunali ugledni ameriški listi — dan za dnem 6 milijonov 400.000 dolarjev, v zadnjem letu, odkar se Američani v Vietnamu vojskujejo »z vso močjo«, torej 2336 milijonov dolarjev, kar v našem denarju predstavlja bajno vsoto 58.400.000.000 šilingov, torej le malo manj kot celoletni državni proračun Avstrije.

Morda bi bilo ob teh dejstvih le treba postaviti vprašanje, kaj vse bi s tem denarjem lahko napravili — res za ohranitev miru.

Četrtek, 6. 10.: 14.15 Poročila, objave — Venček narodnih — Iz zdravnikove beležnice — Kaj pravite k temu.
Petek, 7. 10.: 14.15 Poročila, objave — Od pelka do pelka po naših krajih in pri naših ljudeh — Poje moški zbor „Lira“ iz Kamnika — Beremo za vas.

TELEVIZIJA

Sobota, 1. 10.: 17.03 Novosti za ženo — 17.35 Uči se bojevali brez uboja — 18.00 Operni vodič — 18.40 Kaj vidimo novega — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Komedija — 21.35 Poročila in sedem dni časovnih dogajanj — 22.05 Laramijska smrtna jama, film s divjega zahoda.

Nedelja, 2. 10.: 12.55 Nagometna tekma Finska—Avstrija — 17.05 Za atrakce: Bremski mesini muzikanti — 17.50 Svet mladine — 18.20 Vrlovi na dnu morja — 19.30 Aktualni šport — 20.05 Poročila — 20.15 Gospod Puntila in njegov hlopec Matti — 22.25 Poročila.

Ponedeljek, 3. 10.: 18.35 Francoščina — 19.00 Pustolovščine pod vodo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Maigret in čudni mrtvec — 21.05 Berlin, mesto brez sanj — 22.05 Čas v sliki — 22.25 Janine Aimee.

Torek, 4. 10.: 18.35 Angleščina — 19.00 Mišljenje se obrestuje — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Nač pred poroko, komedija — 21.55 Horizonti — 22.40 Svetovni dan za varstvo živali — 23.00 Poročila.

Sreda, 5. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Maigret in čudni mrtvec — 11.50 Nač pred poroko — 17.03 Lista v slikanici — 17.45 Rešitev — 18.25 Tečaj francoščine — 19.00 Nagometna tekma Švedska—Avstrija — 20.45 Poročila — 21.10 Tako zveni na Dunaju — 22.05 Čas v sliki — 22.25 Kaj menite vi? Diskusija glavnih urednikov — 23.25 Janine Aimee.

Četrtek, 6. 10.: 11.00 Šolska oddaja — 12.00 Kaj lahko postanem? — 18.35 Italijanščina — 19.00 Športni kalendar — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Utemeljevalec obsodbe, televizijska igra — 21.55 Prametni razgledi — 22.40 Poročila.

Petek, 7. 10.: 10.00 Šolska oddaja — 11.03 Tako zveni na Dunaju — 18.35 Nemiščina za domačine — 19.00 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Dokumentacija o delu varnostnih sil pri raziskavi kriminalnih deliktov — 20.45 Glasbena oddaja — 21.45 Čas v sliki — 22.05 Veselje z glasbo — 22.30 Janine Aimee.

RADIO LJUBLJANA

oddaja na srednjem valu 327,1 — 257 — 202,4 — 202 m. UKV frekvence 88,5 — 92,9 — 94,1 — 90,5 — 97,9 MHz
Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen v nedeljah): 4.30 Dobro jutro — 11.00 Turistični napotki — 12.30 Kmetijska oddaja — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldanski koncert — 19.05 Glasbene razglednice — 22.10 Plesna glasba.

Sobota, 1. 10.: 6.30 Napotki za turiste — 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Počilniški pozdravi — 9.40 Vedri zvoki — 10.15 Oporni koncert — 11.15 Ni maš prednosti — 12.40 Ansambel Borisa Franka — 14.05 Iz solistične glasbe slovenskih skladateljev — 14.35 Voščila — 15.20 Zabavni infomazzo — 15.30 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 17.35 Iz filmov in glasbenih revij — 18.50 S knjižnega irga — 20.00 Sobolni koncert orkestralne glasbe — 20.30 Zabavna radijska igra — 20.55 Večerni akordi — 22.10 Oddaja za naše izseljenca — 23.05 Zaplešile z nami.

Nedelja, 2. 10.: 6.30 Napotki za turiste — 8.05 Mladinska radijska igra — 8.48 Iz albuma skladb za mladino — 9.05 Voščila — 10.00 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Za prijatelje lahke glasbe — 12.05 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 14.00 Slavni pevci, znamenite arije — 15.30 Humoreska tedna — 16.00 Nedeljska športna popoldne — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 „V pričakovanju noči...“ — 21.00 Kličema letovišče.

Ponedeljek, 3. 10.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Lahka orkestralna glasba — 12.05 Orkester Slovenske filharmonije — 12.40 Bosanska narodne pesmi — 13.30 Priporočamo vam — 14.05 Pesmi, plesi in še kaj — 14.35 Voščila — 15.30 Narodne in ponoradele s solistili — 17.05 V svetu opernih melodij — 18.15 Zvočni razgledi — 20.00 Orkester RTV Ljubljana gostuje v Celovcu — 22.50 Literarni nokturmo.

Torek, 4. 10.: 8.05 Glasbena matineja — 8.55 Radijska šola — 9.25 Sprehod z velikimi zabavnimi orkestri —

Mihajlo Mihajlov

obsojen zaradi širjenja lažnih vesti

Okrožno sodišče v Zadru je prejšnji teden obsodilo bivšega asistenta na zadarski filozofski fakulteti Mihajla Mihajlova na leto dni zapora. Obsodba je bila izrečena zaradi širjenja lažnih vesti o Jugoslaviji, ki jih je Mihajlov objavil v raznih zahodnih listih, kjer je kritiziral zlasti sistem samoupravljanja in neposredne demokracije ter trdil, da v Jugoslaviji vlada diktatorski režim.

V zahodnih državah so ta dogodek prikazovali kot posebno „afero Mihajlov“, da bi tako spet ustvarili videz, kakor da v Jugoslaviji ne bi bila zagotovljena svoboda osebnega mnenja. Toda proces je jasno dokazal, da je šlo pri dejavnosti Mihajlova za očitno kršenje veljavnih zakonov.

10.15 Prizori iz opera „Werther“ — 12.05 Paljudna ameriške koncertne skladbe — 12.40 Ansambel Vilija Pelriča in trio Avgusta Stanka — 14.05 Popoldansko srečanje z dunajskimi klasi — 15.40 V toku nasvidenje — 17.05 Romantična klavirska sonata — 18.15 Vrtilom globus zabavnih melodij — 18.50 Na mednarodnih križpotjih — 20.00 Poje zbor „Lira“ iz Kamnika — 20.20 Radijska igra — 21.35 Iz fonoteke radia Koper — 22.15 Jugoslovanska glasbena tribuna.

Sreda, 5. 10.: 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Mladinski zbori — 9.25 Gadala v ritmu — 10.45 Človek in zdravje — 12.05 Orkester Slovenske filharmonije — 12.40 Slovenske narodne pesmi — 14.35 Voščila — 15.30 Švedska narodna glasba — 17.05 Obisk pri skladatelju Aramu Hačaturjanu — 18.50 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Wolfgang Amadeus Mozart: Gledališki ravnotej — 21.05 Anafabel — 22.10 Nočni akordi.

Četrtek, 6. 10.: 8.05 Iz zakladnice starih mojstrov — 8.55 Radijska šola — 9.25 Lepe melodije — 10.15 Poja jugoslovanski operni pevci — 12.40 Čez hrib in dol — 14.05 Orkester RTV Ljubljana vam predstavlja 15.30 Igrajo domače pihalne godbe — 15.40 Literarni sprehod — 17.05 Turistična oddaja — 18.15 Paleta opernih melodij — 20.00 Četrkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer umetniške besede — 21.40 Glasbeni nokturmo.

Petek, 7. 10.: 8.05 Opera matineja — 8.55 Pianirski tednik — 9.25 Česka glasbena literatura — 10.15 Domače viže, domači ansambli — 10.25 Iz oper Richarda Wagnerja — 12.40 Poje Šenljarnski oktal — 14.05 Koncert lahke glasbe — 15.20 Napotki za turiste — 15.30 Od vasi do vasi — 15.45 V svetu znanosti — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.15 Zabavni in plesni orkestri — 18.50 Kulturni globus — 20.00 Študentovske pesmi — 20.30 Iz orkestralne glasbe — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih.

Razen manjšega števila jabolčnih, hruševih in češnjevih drevesc po normalni ceni oddaja po znižanih cenah orehe, češnje, slive, maravedljne, ribeze, kosmulje in vinske trte

drevesnica **POLZER**
pri Št. Vidu v Podjuni

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič, odgovorni urednik: Blaž Singer; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, telefon 56-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: 9021 Klagenfurt - Celovec, Postfach 124.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 16.45, 20.00, 22.00
Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.55 Kmečka oddaja — 6.00 Vestra mešano — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pazdriv nate — 10.03 Za gospodinjico — 11.10 Ljudske viže — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.00 Opoldanski zborovi — 12.40 Deželna poročila — 13.05 Opoldanski koncert — 14.00 Objave — 14.55 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 16.55 Kulturna poročila — 17.00 Popoldanski koncert — 18.45 Pestro mešano — 18.55 Lokalni šport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila.

Sobota, 1. 10.: 8.00 Otroški zbor — 8.05 Zveneči jutranji pozdrav — 11.00 Ljudske viže — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 Selev morja, roman — 15.50 Dunajski akademski komorni zbor — 16.00 Aktualna reportaža — 16.30 Pogovor z gostom — 17.00 Lep je bil čas — 20.15 Koncert — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 2. 10.: 6.05 Godba na pihala — 7.30 Vedno vesel — 8.05 Kmetijska oddaja — 11.00 Dunajski zajtrk — 12.45 Ogladalo Mešnega gledališča — 13.00 Operni koncert — 13.45 Nagometna tekma Finska—Avstrija — 14.45 Pozdrav nate — 16.30 Krizem po svetu, križem skozi čas — 17.05 Plesna glasba — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Slušna igra — 21.15 Kabaret.

Ponedeljek, 3. 10.: 8.15 Pisana tančica, roman — 8.45 Ljudska glasba tujih dežel — 11.10 Vedri val — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Koroški knjižni kotiček — 16.00 Ljudska glasba — 17.00 Dobro razpoloženi — 18.15 Za vas! — 18.35 Mladina in gledališče — 20.15 Citati in razumeli — 21.15 Iz koroškega glasbenega življenja.

Torek, 4. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 15.30 Ljudske pesmi — 16.00 Operni koncert — 17.00 Koncert v kavarni — 18.00 Koroška avto- in motorevija — 18.15 Iz prve roke — 18.25 Če mene vprašate — 18.35 Aktualna literarna oddaja — 20.15 Zadnja priča, igra — 21.30 Wilhelm Dumka, godba na godala.

Sreda, 5. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 9.00 Informacije o našem sosedu — 15.30 Veselo zapelo — 15.45 Kako hranimo naše lončnice — 16.00 Glasba za mladino — 17.00 Zlato ročno delo — 18.00 Aktualna reportaža — 18.15 Pomoč vsakdo potrebuje — 18.30 Znanstvena oddaja — 19.55 Nagometna tekma Švedska—Avstrija — 20.15 Holandski festival 1966.

Četrtek, 6. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 11.10 Zveneča zahodna štajerska — 15.45 Ura pesmi — 15.45 Ljudske pesmi in viže — 16.00 Jazz — 17.00 Dunaj ima vedno sezono — 18.05 Kmečka oddaja — 18.20 Oddaja delavske zbornice — 18.35 Mladinska oddaja — 20.15 Lovska ura — 21.00 Zveneča alpska dežela.

Petek, 7. 10.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 9.00 Informacije o našem sosedu — 15.15 Komorna glasba — 15.45 Kulturno ogledalo — 16.00 Operna glasba — 17.00 Koncertna glasba — 18.00 Koroške godbe na pihala — 19.00 Čudovita flora — 20.15 Seino—Donava — 21.00 Glasbene izrade.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.55, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen nedelje): 5.30 Dobro jutro — 6.15 Z glasbo v dan — 6.40 Jutranja opazovanja — 6.50 Pestro mešano — 7.20 Jutranja gimnastika — 11.00 Veseli ob enajstih — 11.45 Za avtomobiliste — 14.50 Objave iz Avstrije — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Reportaži med poljo — 18.00 Glasbena oddaja s plošč — 19.20 Kaj slišimo danes zvečer — 21.55 Športni komentar — 22.10 Pregled po svetu.

Sobota, 1. 10.: 8.20 Da, to je moja melodija — 9.20 Gospodarstvo za vsakogar — 9.45 Popravi, kar so drugi zagrešili — 10.00 Šolska oddaja — 13.20 Odmev iz Avstrije — 14.00 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgledi — 15.20 Zaupne melodije — 16.00 Šport in glasba — 17.10 Patriot z zaprekami — 17.35 Za delovno ženo — 18.05 Melodije in ritmi — 18.35 Jesenski graški sejem — 19.10 Zabavna glasba — 19.30 Velika šansa — 20.15 Avstrijska hipparada — 21.30 In svet gladijuje — 22.20 Glasba Josepha Haydna.

Nedelja, 2. 10.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 10.00 Ogladalo domačega tiska — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Orkestrski koncert — 13.10 Za avtomobiliste — 14.30 Pisana tančica, roman — 15.00 Ljudstvo in domovina — 16.00 Temza—Donava — 16.25 Glasbeni mozaik — 18.00 Mednarodna radijska univerza — 19.10 Teden dni svetovnih dogajanj — 19.30 Melodije za nadaljski večer — 21.15 Mi in naš čas — 22.20 Komorna glasba.

Ponedeljek, 3. 10.: 8.10 Z veselimi igranjem — 10.10 Šolska oddaja — 14.35 Lepe viže — 15.05 Šolska oddaja — 15.35 Glasba za razvedrilo — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 „Carmen“, opera.

Torek, 4. 10.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 9.35 Stvaritve velikih mojstrov — 13.30 Komorni koncert iz Solnograda — 15.05 Šolska oddaja — 15.35 Glasbeni desert — 16.00 Srečanja z dramatik — 16.30 Starati se, ostali mlad — 17.25 Politične učne maži — 17.50 Esperanto — 19.30 Poleti z nami — 20.30 Robert Stolz dirigira — 21.30 O tem lahko govorimo — 21.55 Šport.

Sreda, 5. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 10.10 Šolska oddaja — 13.20 Teden pri združenih narodih — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 15.05 Šolska oddaja — 15.45 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Hišni zdravnik — 19.30 Halo, leenagerji — 20.30 Vseh devet — 22.15 Tretje znamenje.

Četrtek, 6. 10.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.05 Šolska oddaja — 14.10 Znanji orkestri — 14.35 Vedri ljudje — 15.05 Šolska oddaja — 15.45 Otroška fizkultura — 16.30 Koncertna ura — 17.40 Oddaja za ženo — 19.30 Okoli operete — 21.00 Je pouk o barvah dolgočasen? — 21.00 Šport — 22.15 Lirika Mao Ce Tunga.

Petek, 7. 10.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.05 Šolska oddaja — 13.30 Za prijatelja opere — 14.10 Sodobni avstrijski komponisti — 14.35 Ljudska glasba — 15.05 Šolska oddaja — 15.35 Glasba Nica Dostala — 16.00 Otroška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.25 Znanje za vse — 19.30 Radijska igra — 21.25 Naš vsakdanji kruh.

Slovenske oddaje

Sobota, 1. 10.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 18.25 Dolajnske ohealne pesmi.

Nedelja, 2. 10.: 6.15 Duhovni nagovor — 5 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 3. 10.: 14.15 Poročila, objave — Cerkev in svet — Beremo za vas 18.00 Za našo vas.

Torek, 4. 10.: 14.15 Poročila, objave — Športni mozaik — Poje mladinski zbor Državne gimnazije za Slovence v Celovcu.

Sreda, 5. 10.: 14.15 Poročila, objave — Kar želite, zagramo.

PEČI in štedilnike znamke „Tirolija“ v najboljši kvaliteti in največji izbiri

Podjunska trgovska družba
bratje Rutar & Co.

Dobrla vas - Eberndorf
A 9141 tel. (0-42-36) 281

Ta teden vam priporočamo:

Iz zbirke „Sto romanov“

- Thomas Hardy: **ČISTA ŽENSKA**, pretresljiva življenska tragedija kmečkega dekleta, 488 str., br. 25 šil.
- Ivan A. Gončarov: **OBLOMOVO**, družbeno-kritičen roman iz stare Rusije, 564 str., br. 25 šil.
- Jean-Paul Sartre: **GNUS**, roman znanega sodobnega francoskega pisatelja, 248 str., br. 25 šil.
- John Steinbeck: **VZHODNO OD RAJA**, roman iz ameriškega življenja, dve knjigi skupaj 824 str., br. 50 šil.
- Nikolaj V. Gogolj: **MRTVE DUŠE**, realistična podoba razmer v caristični Rusiji, 316 str., br. 25 šil.
- Andre Gide: **VATIKANSKE JEČE**, roman o spopadu med različnimi nazori, 288 str., br. 25 šil.
- Jack London: **MARTIN EDEN**, roman o mladem mornarju in umetniku, 464 str., br. 25 šil.
- Lev N. Tolstoj: **VSTAJENJE**, roman, ki ostro obtožuje razmere v stari Rusiji, dve knjigi skupaj 552 str., br. 50 šil.
- Oscar Wilde: **SLIKA DORIANA GRAYA**, roman iz življenja umetnika-slikarja, 264 str., br. 25 šil.
- Virginia Woolf: **GOSPA DALLOWAY**, roman znane angleške pisateljice, 220 str., br. 25 šil.
- Stendhal: **RDEČE IN ČRNO**, roman o „zločinu iz strasti“, 332 str., br. 25 šil.
- Ivan Bunin: **VAS — GOSPOD IZ SAN FRANCISCA**, dve povesti ruskega pisatelja, 196 str., br. 25 šil.
- James Joyce: **UMETNIKOV MLADOSTNI PORTRET**, roman o telesnem in duševnem razvoju človeka, 288 str., br. 25 šil.
- Albert Camus: **TUJEC — KUGA**, dva romana sodobnega francoskega pisatelja, 352 str. br. 25 šil.

V zbirki „Sto romanov“ izide vsako leto deset del iz svetovne književnosti. Dijaki in študenti dobijo knjige iz te zbirke po znižani ceni.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Plačilo možno v obrokih.

Knjigarna „Naša knjiga“, Wulfengasse